

Postbus 452, 3500 AL Utrecht, The Netherlands

Datum: 2 maart 2010

Onderwerp: Onderzoek Subsidiestromen in de Amateurkunsten

Referentie: 10-03-02/dRvk/Gs

KUNSTFACTOR
SECTORINSTITUUT
AMATEURKUNST

Kromme Nieuwegracht 66
Postbus 452
3500 AL Utrecht
T +31 (0)30 711 51 00
www.kunstfactor.nl
info@kunstfactor.nl

Geachte relatie,

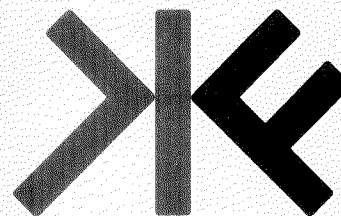
Bijgaand ontvangt u het onderzoek 'Subsidiestromen in de amateurkunsten'. Dit onderzoek is uitgevoerd door Berenschot, in opdracht van Kunstfactor, sectorinstituut amateurkunst.

KvK nr. 41266072
Rabobank 13.51.56.661

Aanleiding voor het onderzoek zijn de geluiden die Kunstfactor hoort in de sector over de veranderde subsidiesystematiek op landsniveau, maar ook over de veranderde subsidiecriteria op provinciaal en gemeentelijk niveau. De vraag of deze wijzigingen positieve dan wel negatieve effecten zouden kunnen hebben, is onderdeel van het onderzoek.

De uitkomsten van het onderzoek vragen op bepaalde punten om nadere beschouwing en eventueel vervolgonderzoek. Het is bemoedigend te constateren dat de gemeente een blijvende steunpilaar is voor het verenigingsleven binnen de amateurkunst en dat er de afgelopen drie jaar een min of meer constante subsidierelatie is tussen de gemeenten en de verenigingen die actief zijn binnen de gemeentegrenzen.

Ook de aandacht voor vernieuwende activiteiten bij de subsidiërende overheden ziet Kunstfactor als een positief punt. De uitkomsten van het onderzoek onderstrepen het belang van blijvende aandacht voor de meer traditionele amateurkunstuitingen, waarvoor de subsidie conform het rapport moeilijker te bereiken is.

Uit het rapport blijkt verder dat de subsidiecriteria van het Fonds Cultuurparticipatie¹, de provincies en grote gemeenten in grote lijnen overeenkomen. Dat is verrassend. Dat de stimulans van artistieke kwaliteit en innovatie hierbinnen een grote rol spelen is positief, maar ook hier geldt dat de verankering van de amateurkunst blijvende aandacht behoeft vanwege de directe actieve participatie van burgers.

De landelijke koepelorganisaties binnen de amateurkunst hebben het moeilijk. Juist deze organisaties zien een negatief effect van de herstructurering van de subsidiestromen (40%). Deze verandering in subsidie noopt de koepelorganisaties tot herijking van hun activiteiten.

Kunstfactor zal de komende periode met de uitkomsten van dit onderzoek in overleg treden met de verschillende overheden, fondsen en de koepelorganisaties binnen de amateurkunst. Vervolgens zal Kunstfactor aanvullend onderzoek (laten) uitvoeren en in gesprek gaan met de verschillende overheden en organisaties uit het veld.

Wij hopen u met dit onderzoek zicht te hebben gegeven op de huidige subsidiestromen in de amateurkunst en de ontwikkelingen daarin. Dit kan u helpen bij besluitvorming en onderlinge afstemming betreffende de actieve kunstbeoefening op zowel landelijk, provinciaal als gemeentelijk niveau.

Met vriendelijke groet,

Tom de Rooij
Directeur-bestuurder

¹ De uitkomsten in het onderzoek betreffen de overgangsregeling amateurkunst van het Fonds Cultuurparticipatie. Per 1 januari 2010 is de nieuwe regeling van kracht geworden.

Subsidiestromen in de amateurkunsten

Thessa Syderius
Rachel Beerepoot
Marte Lalleman

20 februari 2010

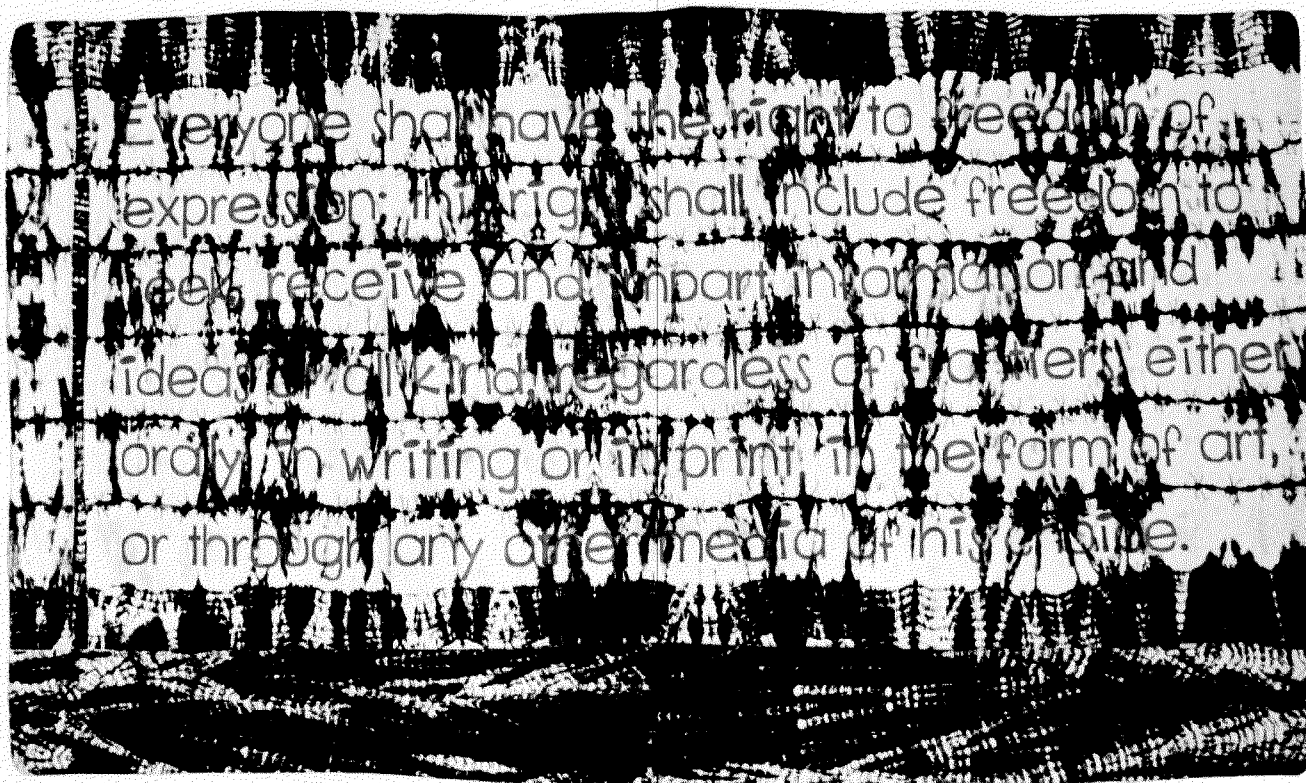

Met dank aan: André W. Hartensveld

Lid van Bond van Nederlandse Amateur Fotografen Verenigingen

Inhoud

1. Samenvatting	5
1.1 Algehele impressie	5
1.2 Subsidiestromen	6
1.3 Subsidiecriteria	7
1.4 'Witte vlekken': niet subsidiabele activiteiten	8
1.5 Effecten huidig subsidiestelsel	9
2. Inleiding	11
2.1 Onderzoeksvraag	11
2.2 Onderzoeksmethode	12
2.3 Respons	13
2.4 Leeswijzer	15
3. Subsidiesoorten	17
3.1 Inleiding	17
3.2 Subsiënten	17
3.3 Subsidiedoelen	19
3.4 Financieringswijze	22
3.5 Vergelijking feiten en meningen	24
4. Subsidiecriteria	27
4.1 Inleiding	27
4.2 Gemeenten	27
4.3 Provincies	30
4.4 Het Rijk	33
4.5 Private fondsen	35
4.6 Koepelorganisaties	37
4.7 Vergelijking feiten en meningen	40
5. Witte vlekken: niet subsidiabele activiteiten	43
5.1 Inleiding	43
5.2 Geweigerde aanvragen	43
5.3 Geen subsidiemogelijkheden	44
5.4 Informele groepen	46
5.5 Vergelijking feiten en meningen	47
6. Effecten huidig subsidiestelsel	49
6.1 Inleiding	49
6.2 Hogere subsidie	49
6.3 Lagere subsidie	50
6.4 Veranderingen bij koepelorganisaties	51
6.5 Vergelijking feiten en meningen	52

Met dank aan Wietske Kluck

Quilt

Met dank aan: Marjolein Vinkenoog

Symfonieorkest De Philharmonie

1. Samenvatting

In de cultuursector en door de overheid wordt onderscheid gemaakt tussen de professionele kunsten en amateurkunst: professionele kunstenaars verdienen hun primaire inkomen met het beoefenen van kunst. Amateurkunstenaars beoefenen kunst niet beroepsmatig, maar doen dit als vrijetijdsbesteding. Volgens het Sociaal Cultureel Planbureau houdt maar liefst de helft van de bevolking (soms of vaker) zich in de vrije tijd bezig met een kunst. Er zijn naar schatting 70.000 amateurkunststichtingen/-verenigingen.

Vanuit alle overheidslagen ontvangt de amateurkunstsector subsidie. In de afgelopen periode zijn in de bestaande subsidiestromen grote wijzigingen aangebracht. Geldstromen van regelingen op rijksniveau lopen sinds 1 januari 2009 via het Fonds voor Cultuurparticipatie. Naast een verschuiving van subsidies op rijksniveau, is er ook op gemeentelijk en provinciaal niveau de afgelopen jaren een en ander veranderd. Het beeld is dat een redelijk groot aantal gemeenten heeft bezuinigd op de subsidies voor instellingen voor amateurkunst.

Kunstfactor heeft Berenschot gevraagd te onderzoeken hoe de subsidiestromen op dit moment lopen in Nederland met betrekking tot de amateurkunst en welke effecten dit heeft op de amateurkunstsector: *Welke subsidiestromen op nationaal, provinciaal en lokaal niveau bestaan er ten behoeve van de amateurkunst en welke effecten zijn zichtbaar van dit subsidiebeleid op de amateurkunst?*

Het onderzoek

Berenschot heeft op basis van een steekproef uit een selectie van het bestand van de Kamer van Koophandel 5.000 stichtingen/verenigingen benaderd met een enquête. De stichtingen/verenigingen waren verdeeld over gemeenten van verschillende omvang, om mogelijke verschillen tussen grote steden, mid-

delgrote steden en het platteland te onderzoeken. Daarnaast hebben wij 104 koepelorganisaties in de amateurkunstsector benaderd. Er hebben maar liefst 717 stichtingen/verenigingen en 44 koepelorganisaties aan ons onderzoek deelgenomen. Aanvullend op de enquête hebben we een reeks gesprekken gehouden met verenigingen, koepelorganisaties en informele groepen om kwalitatieve informatie te verzamelen die de informatie uit de steekproef aanvult.

1.1 ALGEHELE IMPRESSIE

Er is uit het onderzoek een aantal in het oog springende bevindingen gekomen:

- Gemeenten zijn veruit de grootste subsidiënten van de amateurkunsten. Gemeenten financieren amateurkunst vaak met een maatschappelijke doelstelling.
- Er is vrijwel geen sprake van structurele financiering van de exploitatie van amateurkunststichtingen/-verenigingen, maar er worden met name project- en activiteitsubsidies verleend.
- Subsidies die bijdragen aan deskundigheidsbevordering, en kennisvergroting worden vrijwel niet verstrekt.
- Een belangrijk criterium voor met name grote gemeenten, provincies en het Rijk is het vernieuwende karakter van de te subsidiëren activiteiten of vereniging. Uit ons onderzoek ontstaat dan ook een beeld dat voor traditioneler aanbod buiten kleine gemeenten moeilijk subsidie te verkrijgen is.

- Stichtingen/verenigingen die interdisciplinair of regionaal opereren, passen vaak niet binnen de bestaande subsidiekaders en hebben moeite hun activiteiten gefinancierd te krijgen.
- Er wordt door gemeenten op beperkte schaal bijgedragen aan het financieren van benodigde infrastructuur (huisvesting, oefenruimte, licht en geluid). De overige subsidiënten dragen hier niet aan bij.
- Voor het merendeel van de stichtingen/verenigingen is de afgelopen drie jaar niets veranderd wat betreft de omvang van hun subsidie. Bij 12% nam de subsidie toe, bijvoorbeeld door indexering van het subsidiebedrag. Bij 25% nam de subsidie af, met name door een vermindering van omvang van de totale subsidiepot. Vooral voor de kunstdisciplines Muziek en Schrijven nam de subsidie af. Ook nam voor 40% van de koepelorganisaties de subsidie (aanzienlijk) af.
- Stichtingen/verenigingen weten vaak de weg niet in het 'subsidieveld': subsidiemogelijkheden en -criteria zijn niet altijd voldoende bekend.

In de volgende paragrafen geven we op basis van specifieke deelvragen onze verdere bevindingen weer.

1.2 SUBSIDIESTROMEN

Welke soorten subsidiestromen bestaan er op dit moment binnen drie overheidslagen met betrekking tot de amateurkunst, waarbij we denken aan projectsubsidies, exploitatiesubsidies en doelsubsidies?

Subsidiënten

De gemeente subsidieert veruit de meeste stichtingen/verenigingen. Maar liefst 93% van de respondenten die subsidie ontvangt, ontvangt subsidie van de gemeente. Private fondsen zijn een goede tweede

met 33%. Het Rijk en de provincie blijven daar ver bij achter met respectievelijk 5% en 8%. Koepelorganisaties ontvangen het meest frequent subsidie van het Fonds voor Cultuurparticipatie.

Gemeenten verstrekken in vergelijkbare mate subsidies aan de verschillende disciplines. Provincies subsidiëren Muziek en Schrijven relatief minder vaak dan de andere disciplines. Private fondsen en het Fonds voor Cultuurparticipatie subsidiëren ook minder vaak Muziek, maar dragen relatief wel vaker bij aan (Nieuwe) Media.

Subsidiedoelen

Algemeen kan gesteld worden dat gemeenten zich meer richten op het in stand houden van hun amateurkunstveld en belang hechten aan zichtbaarheid en de publieke rol van de stichtingen/verenigingen. Provincies en het Fonds voor Cultuurparticipatie dragen vooral bij aan het tot stand brengen van bepaalde (reguliere) activiteiten en aan incidentele activiteiten en projecten. Private fondsen steunen met name incidentele activiteiten en projecten. Koepelorganisaties ontvangen het vaakst een project- of activiteiten-subsidie van het Fonds voor Cultuurparticipatie en van private fondsen.

Financieringswijze

Amateurkunstverenigingen krijgen van gemeenten vaak een vast bedrag als bijdrage, ongeacht hun begroting of hun exploitatie. Men hoeft geen ingewikkelde afrekening te maken. Mochten de kosten echter hoger uitpakken, dan moet de stichting/vereniging uit eigen middelen putten. Gemeenten dragen soms bij aan huisvestingskosten, overige subsidiënten doen dat vrijwel nooit.

Er lijkt betrekkelijk weinig mogelijk ten aanzien van financiering van personeelskosten: het inhuren van een dirigent, dramaturg et cetera, moet vaak uit andere middelen betaald worden.

Er wordt dikwijls bijgedragen om organisatiekosten te dekken, met name door de provincie en het Fonds voor Cultuurparticipatie. Deze subsidiënten dragen ook vaak bij aan reguliere en incidentele activiteiten en projecten. De basis waarop ze financieren en het doel waarvoor ze subsidiëren, sluiten zodoende bij elkaar aan.

Uit de interviews

De subsidies die worden ontvangen door de geïnterviewde instellingen zijn vrijwel allemaal project-subsidies. Vrijwel alle geïnterviewde stichtingen en verenigingen geven aan geen structurele subsidie te ontvangen. Enkele stichtingen/verenigingen geven aan helemaal geen gebruik van de subsidiemogelijkheden te maken. Het blijkt dat men niet altijd weet dat de mogelijkheid om subsidie aan te vragen er is, hoe subsidie aangevraagd kan worden en tot wie men zich moet wenden.

De geïnterviewde koepelverenigingen ontvangen geen structurele subsidie; zij financieren hun reguliere activiteiten uit de contributiegelden van de leden. Voor bepaalde evenementen/projecten vragen zij echter wel subsidie aan. In de meeste gevallen gaat het om grote eenmalige projecten/evenementen.

1.3 SUBSIDIECRITERIA

Zijn er categorieën te onderscheiden in subsidiecriteria en kennen deze een relatie met de verschillende overheidslagen?

Er is een aantal categorieën te onderscheiden in de criteria dat wordt gehanteerd door de verschillende overheden: publiek en samenleving, (artistieke) kwaliteit, organisatie en administratie en een categorie overig.

Publiek en samenleving

Criteria die vallen onder publiek en samenleving hebben betrekking op het publieke karakter van de

activiteiten van de stichting/vereniging en het effect van de activiteiten op de omgeving en derden.

Alle subsidiënten hechten grote waarde aan criteria op het gebied van publiek en samenleving. Gemeenten stellen het meest frequent eisen ten aanzien van publieke toegankelijkheid en het naar buiten treden van de stichting/vereniging, al stellen kleine gemeenten meer 'maatschappelijke' eisen dan grotere gemeenten.

(Artistieke) kwaliteit

Criteria die betrekking hebben op de artistieke kwaliteit van een stichting/vereniging variëren van het hebben van artistiek plan, het deelnemen aan concoursen en competities tot het hebben van een gediplomeerd artistiek leider en lidmaatschap van een koepelorganisatie. In het algemeen kan gezegd worden: hoe 'hogere' overheidslaag, hoe sterker de eisen ten aanzien van de artistieke inhoudelijke kwaliteit. Daarbij geldt ook: hoe groter de gemeente, hoe meer men kijkt naar artistieke kwaliteit. Grotere gemeenten lijken in het hanteren van criteria eigenlijk meer op provincies en Fonds voor Cultuurparticipatie dan op kleinere gemeenten. Private fondsen hanteren minder criteria op het gebied van kwaliteit dan de overige subsidiënten. In 40% van de gevallen worden er door private fondsen geen eisen gesteld ten aanzien van de kwaliteit.

Organisatie en administratie

Onder de categorie administratie en organisatie vallen alle eisen die gesteld worden ten aanzien van de organisatorische kwaliteit van de stichting/vereniging. Ruim 90% van de stichtingen/verenigingen die subsidie ontvangen van een gemeente, geeft aan dat er een deugdelijke financiële verantwoording aanwezig moet zijn en dat de subsidieontvanger binnen de betreffende gemeente gevestigd moet zijn. Ook is een belangrijk criterium dat de aanvrager een rechtspersoon is. De provincie stelt vergelijkbare eisen als gemeenten doen, al moeten aanvragers aan veel meer verschillende criteria binnen deze categorie voldoen. Hetzelfde geldt voor het Fonds voor Cultuurparticipatie.

Overig

Uit de enquête is verder een aantal andere criteria naar voren gekomen. Eén van deze criteria is het vernieuwende karakter van een kunstuiting. Ook voor dit criterium geldt: hoe 'hoger' de overheidslaag, hoe vaker men eisen stelt aan het vernieuwende karakter van het project of de activiteit. Grotere gemeenten stellen ook vaker dergelijke eisen dan kleinere gemeenten.

Een andere voorwaarde die subsidiënten soms stellen, is dat het project educatieve doelstellingen heeft. Ongeveer één vijfde van de stichtingen/verenigingen moet hieraan voldoen als ze subsidie aanvragen bij de gemeente. Bij provincies moet bijna de helft van de instellingen aan dit criterium voldoen, bij het Fonds voor Cultuurparticipatie een ruime meerderheid.

Uit de interviews

Uit de interviews wordt duidelijk dat de gehanteerde criteria niet voor alle aanvragers altijd even duidelijk zijn. Vrijwel alle geïnterviewden geven aan dat vaak niet duidelijk is waarop de aanvraag precies wordt beoordeeld. Enkele geïnterviewden geven aan dat de manier van beoordelen door zowel gemeenten, provincies, als fondsen soms wel erg 'willekeurig' lijkt. De indruk van willekeur zou kunnen voortkomen uit het gebrek aan kennis over de gehanteerde criteria.

Uit de enquête is gebleken dat grotere gemeenten, provincies en het Fonds voor Cultuurparticipatie dikwijls eisen stellen ten aanzien van het vernieuwende en innovatieve karakter van projecten en activiteiten. De geïnterviewden uit grote gemeenten en een aantal koepelorganisaties hebben daar inderdaad allemaal ervaring mee en geven soms aan dat dit lastig is als je een traditionelere activiteit wilt uitvoeren.

1.4 'WITTE VLEKKEN': NIET SUBSIDIABELE ACTIVITEITEN

Zijn er door het hanteren van criteria financiële aspecten binnen de amateurkunst die niet subsidiabel zijn?

Betrekkelijk weinig aanvragen die worden ingediend door stichtingen/verenigingen worden afgewezen; slechts 13% wordt niet gehonoreerd. Aanvragen binnen de kunstdiscipline Schrijven lijken vaker te worden afgewezen dan die binnen andere disciplines.

Maar liefst een derde van alle respondenten geeft aan activiteiten of onderdelen van de organisatie te weten waarvoor men subsidie zou willen aanvragen, maar waarvoor geen subsidiemogelijkheden zijn. Vier hoofdlijnen springen eruit als het aankomt op niet-subsidiabele activiteiten, 'witte vlekken':

1. Wanneer een stichting/vereniging aangeeft dat concerten, uitvoeringen, projecten en evenementen niet worden gesubsidieerd, is het vaak zo dat dit te maken heeft met het feit dat de subsidiënt verwacht dat deze activiteiten een vernieuwend karakter hebben. Als dit niet het geval is, zijn deze zaken niet subsidiabel. Dit is ook één van de belangrijkste redenen die koepels noemen als reden dat subsidie geweigerd wordt.
2. De activiteiten vinden niet plaats binnen de gemeente waar een aanvraag wordt ingediend, of te weinig leden van de vereniging wonen in de betreffende gemeente.
3. Er is vaak geen subsidie voor infrastructuur: huisvesting, oefenruimtes, kosten voor licht en geluid, maar ook decorbouw en onderhoud van instrumenten et cetera: het zijn allemaal punten waarop de respondenten aangeven geen of moeilijk subsidie te kunnen ontvangen.

4. Stichtingen/verenigingen met activiteiten die niet in het hokje van één kunstdiscipline vallen, geven aan geen subsidie te krijgen voor hun interdisciplinaire activiteiten.

Een opvallend punt is dat de organisaties die hebben aangegeven geen subsidie te kunnen ontvangen, vaak alleen naar de mogelijkheden binnen hun eigen gemeente te hebben gekeken. Niet alle stichtingen/verenigingen slagen er in de weg te vinden naar andere subsidiemogelijkheden.

Informatie uit interviews

Ook uit de interviews komt naar voren dat bepaalde interdisciplinaire activiteiten tussen wal en schip vallen. Een activiteit als twirling of het jeugdcircus vallen soms tussen regelingen voor cultuur en sport in. Maar ook binnen de kunstdisciplines zelf is het soms moeilijk binnen subsidiekaders te vallen: er viel bijvoorbeeld een vereniging op gebied van muziek buiten de boot, omdat men zowel met instrumenten werkte als met een koor.

Het is voor informele groepen meestal onmogelijk om subsidie aan te vragen aangezien men vrijwel zonder uitzondering een rechtspersoon moet zijn om subsidie aan te vragen. Toch is het heel soms mogelijk voor informele groepen een subsidie bij de gemeente aan te vragen, aangezien de eis dat de aanvrager een rechtspersoon moet zijn, binnen enkele gemeenten niet gehanteerd wordt. Ook is uit de gesprekken gebleken dat men soms van een lokaal privaat fonds geld kan krijgen.

De geïnterviewden geven aan dat het heel lastig is om subsidie te krijgen voor activiteiten gericht op het waarborgen van de kwaliteit en professionalisering. Hierbij kan bijvoorbeeld gedacht worden aan educatie/opleiding voor dirigenten. Dit strookt met de resultaten van de enquête dat er weinig mogelijkheden zijn voor de financiering van opleiding en leskosten.

Wat niet zo concreet uit de enquête is gekomen, maar wel relevant lijkt, is de constatering van een aantal geïnterviewden dat het lastig is om voor dezelfde activiteit (bijvoorbeeld een festival dat elk jaar wordt georganiseerd) subsidie aan te vragen. Men geeft aan dat het met name bij een aantal private fondsen en gemeenten niet mogelijk blijkt te zijn om vaker dan twee keer projectsubsidie aan te vragen voor dezelfde activiteit.

We hebben gezien dat grotere gemeenten, provincies en het Fonds voor Cultuurparticipatie vaak eisen stellen ten aanzien van het vernieuwende en innovatieve karakter van projecten en activiteiten. De geïnterviewden uit grote gemeenten en een aantal koepelorganisaties geven aan dat alle subsidiënten inderdaad selecteren op aanvragen met een vernieuwend en innovatief karakter. De resultaten uit de enquête waar gevraagd wordt naar 'witte vlekken' sluiten hierbij aan: stichtingen/verenigingen met niet-vernieuwend, traditioneler aanbod geven vaak aan voor hun activiteiten geen subsidie te kunnen krijgen.

1.5 EFFECTEN HUIDIG SUBSIDIESTELSEL

Welke initiatieven, projecten en taken uit het verleden zijn niet realiseerbaar als effect van de huidige subsidiemogelijkheden binnen de amateurkunst?

Bijna de helft van de organisaties geeft aan dat de subsidie die wordt ontvangen ten opzichte van drie jaar geleden gelijk is gebleven. Bij de stichtingen/verenigingen waar de subsidie is toegenomen, is dit het gevolg van een nieuwe projectsubsidie, indexering of een toename van de totale subsidiepot. Een aantal stichtingen/verenigingen is erin geslaagd nieuwe subsidiënten te vinden. Door de toename in de subsidie kan bijna de helft van de subsidiënten activiteiten uitvoeren die voorheen niet mogelijk waren.

Bij 25% van de stichtingen/verenigingen is de subsidie echter afgenomen. Met name binnen de

kunstdisciplines Muziek en Schrijven is de subsidie afgenomen. De meest genoemde reden dat de subsidie is afgenomen ten opzichte van drie jaar geleden, is dat de pot met subsidie kleiner is geworden (52% van de gevallen). Een andere reden die vaak genoemd wordt, is dat de subsidiecriteria gewijzigd zijn. Door deze wijziging kunnen de organisaties niet altijd meer aan de benodigde criteria voldoen. De organisaties die dit argument noemen, komen bijna allemaal uit verschillende gemeenten uit het hele land; het is geen lokaal verschijnsel. Een derde van de stichtingen/verenigingen die minder subsidie ontvangt, geeft aan bepaalde activiteiten niet meer uit te kunnen voeren.

Ruim vier op de tien koepelorganisaties die subsidie ontvangen, geven aan dat de subsidie (sterk) is afgenomen. De subsidie is bij de helft van deze groep afgenomen, omdat de criteria voor het verkrijgen van subsidie zijn gewijzigd en men niet meer aan deze criteria kon voldoen. Er zijn ook andere redenen voor een afname van de subsidie: soms geeft men aan dat de totale subsidiepot kleiner is geworden of de subsidieverstrekker is overgegaan in een andere organisatie, waardoor geen subsidie meer wordt verkregen. Voor bijna al deze koepels betekent dit dat ze bepaalde activiteiten die ze voorheen wel konden uitvoeren, nu niet meer kunnen uitvoeren. Twee koepelorganisaties geven zelfs aan dat ze in hun voortbestaan worden bedreigd.

Uit de interviews

Uit de interviews komt een gemêleerd beeld naar voren ten aanzien van de effecten van het subsidiestelsel: een deel van de geïnterviewden geeft aan dat er minder subsidie ontvangen wordt. Men vermoedt echter dat dit het gevolg is van algemene bezuinigingen en niet direct het gevolg is van de gewijzigde subsidiesystematiek. Een deel van geïnterviewde instellingen ervaart over het algemeen weinig verschil met drie jaar geleden. Deze instellingen hebben weinig te maken met het Fonds voor Cultuurparticipatie en richten zich bij het aanvragen van subsidie met name tot gemeenten en de private fondsen.

2. Inleiding

In de cultuursector en door de overheid wordt een onderscheid gemaakt tussen professionele kunsten en amateurkunst: professionele kunstenaars verdienen hun primaire inkomen met het beoefenen van kunst en amateurkunstenaars beoefenen kunst niet beroepsmatig, maar doen dit als vrijetijdsbesteding. Volgens het Sociaal Cultureel Planbureau houdt maar liefst de helft van de bevolking (soms of vaker) zich in de vrije tijd bezig met een kunst. De meeste daarvan maken muziek of houden zich bezig met beeldende kunst. Daarnaast houdt men zich - in mindere mate - bezig met theater, dans, schrijven of audiovisuele activiteiten (*Cultuurbewonderaars en cultuurbeoefenaars*. SCP, Den Haag 2009). De amateurkunst is in Nederland dus groot. Een grove en voorzichtige schatting geeft aan dat er rond de 70.000 verenigingen zijn.

Vanuit alle overheidslagen ontvangt deze amateurkunstsector subsidie. In de afgelopen periode zijn in de bestaande subsidiestromen grote wijzigingen aangebracht. Per januari 2009 is het Fonds voor Cultuurparticipatie in het leven geroepen. Eén van de programmalijnen van het fonds is de amateurkunst. De geldstromen van regelingen als die van het Actieplan Cultuurbereik en het Fonds voor Amateur- en Podiumkunsten en Compam- en Kiensubsidies lopen sindsdien via het fonds. Naast een verschuiving van subsidies op rijksniveau, is er ook op gemeentelijk en provinciaal niveau de afgelopen jaren een en ander veranderd. Het beeld is dat een redelijk groot aantal gemeenten heeft bezuinigd op de subsidies voor instellingen voor amateurkunst.

2.1 ONDERZOEKSVRAAG

Kunstfactor heeft Berenschot gevraagd te onderzoeken hoe de subsidiestromen op dit moment lopen in Nederland met betrekking tot de amateurkunst en welke effecten dit heeft op de sector. Een jaar na de invoering van de basisinfrastructuur, het oprichten van het Fonds voor Cultuurparticipatie (op rijksniveau) en veranderende subsidiestromen op provinciaal en lokaal niveau, krijgt het sectorinstituut door signalen uit het amateurkunstveld de indruk dat er minder mogelijkheden zijn tot het verkrijgen van subsidies voor projecten, exploitatie en experimenten binnen de amateurkunst. Aan de andere kant hebben de veranderingen wellicht positieve consequenties gehad, maar is nog niet helder voor welke partijen en voor welk type activiteiten dat geldt. Vandaar dat Kunstfactor, het sectorinstituut voor de amateurkunst, dit inventariserende onderzoek heeft laten uitvoeren naar de subsidiestromen in Nederland. Hiertoe heeft men volgende centrale vraag geformuleerd:

Welke subsidiestromen op nationaal, provinciaal en lokaal niveau bestaan er ten behoeve van de amateurkunst en welke effecten zijn zichtbaar van dit subsidiebeleid op de amateurkunst?

De centrale vraag is uitgesplitst naar een aantal deelvragen:

- Welke soorten subsidiestromen bestaan er op dit moment binnen drie overheidslagen met betrekking tot de amateurkunst, waarbij we denken aan projectsubsidies, exploitatiesubsidies en doelsubsidies?

- Zijn er categorieën te onderscheiden in subsidiecriteria en kennen deze een relatie met de verschillende overheidslagen (3^e lijn, 2^e lijn en 1^e lijn)?
- Zijn er door het hanteren van criteria financiële aspecten binnen de amateurkunst die niet subsidiabel zijn?
- Welke initiatieven, projecten en taken uit het verleden zijn niet realiseerbaar als effect van de huidige subsidiemogelijkheden binnen de amateurkunst?

Er is in opdracht van Kunstfactor door de Erasmus Universiteit reeds onderzoek gedaan naar de bedragen die omgaan in de amateurkunst. Dit is dan ook niet de insteek van het onderhavige onderzoek. Ook bestaat er reeds een overzicht van bestaand beleid. Het gaat in dit onderzoek expliciet om de verschillende (financierings)regelingen van het Rijk, de provincies en gemeenten: de subsidie-instrumenten.

2.2 ONDERZOEKSMETHODE

2.2.1 Opzet steekproef voor enquête

Groepen in de amateurkunst moeten om subsidie te ontvangen veelal een vereniging of stichting zijn en in die hoedanigheid ingeschreven zijn bij de Kamer van Koophandel. Wij hebben daarom een steekproef getrokken uit een selectie van het bestand van de Kamer van Koophandel. We hebben stichtingen/verenigingen met een relevante BIK-codering geselecteerd.

De omvang van de uiteindelijke steekproef was 5.000. De 5.000 stichtingen/verenigingen waren verdeeld over gemeenten van verschillende omvang, om mogelijke verschillen tussen grote steden, middelgrote steden en het platteland te onderzoeken. Deze stichtingen/verenigingen hebben we door middel van een brief met gebruikersnaam en wachtwoord gevraagd

digitaal een enquête in te vullen. In deze enquête hebben we als eerste gevraagd of verenigingen/stichtingen wel gericht waren op de amateurkunst volgens een de definitie:

het beoefenen van kunst, uit passie, liefhebberij of engagement, zonder daarmee primair in het levensonderhoud te willen voorzien. De amateurkunstenaar geniet daar al dan niet samen met andere beoefenaars en/of publiek van en wil het best mogelijke bereiken binnen de beschikbare vrije tijd.

Op deze manier wordt voorkomen dat de vragenlijst door mensen wordt ingevuld waarop hij niet op van toepassing is.

VERENIGINGEN/ STICHTINGEN IN:	STEEKPROEF
Grote gemeenten (> 100.000 inwoners)	1.250
Middelgrote gemeenten (50.000 - 100.000 inwoners)	1.250
Kleine gemeenten (< 50.000 inwoners)	2.500

TABEL 1 Overzicht van omvang steekproef per type gemeente.

Van de koepelorganisaties in de amateurkunst hebben wij 104 organisaties via een e-mail uitgenodigd deel te nemen aan het onderzoek.

Informele groepen

We hebben geprobeerd om de enquête ook breed onder een representatief aantal informele groepen uit te zetten: groepen die zich niet hebben geformaliseerd tot stichting of vereniging. Informele groepen zijn door hun los-vaste organisatievorm echter moeilijk te vinden. Binnen de bestaande netwerken is er geen overzicht van de groepen dat leidde tot een aanzienlijk, representatief aantal groepen. We hebben er daarom voor gekozen met een paar informele groepen een gesprek te houden, om zo kwalitatieve informatie over subsidiemogelijkheden voor hen te verzamelen.

2.2.2 Interviews

Aanvullend op de enquête hebben we een reeks gesprekken gehouden met verenigingen, koepelorganisaties en informele groepen om kwalitatieve informatie te verzamelen die de informatie uit de steekproef aanvult: welke signalen krijgen koepelorganisaties van hun achterban, tegen welke praktische problemen loopt men in de praktijk aan bij het aanvragen van subsidie, wat is de afgelopen drie jaar aan de regelingen waarmee zij wat meer te maken hebben veranderd, et cetera?

We hebben gesproken met:

- Koepels:
 - Koninklijke Christelijke Zangersbond (KCZB):
 - Weefnetwerk.
 - Stichting Interfolklore contacten.
 - Federatie van Amateur Symfonie- en Strijkorkesten (FASO).
- Stichtingen/verenigingen:
 - Steekplus.
 - Stichting Stapel.
 - Theatergroep Crossing.
- Informele groepen:
 - Schildersgroep o.l.v. Maria van 't Hullenaar (Alphen a/d Rijn).
 - Schutz-Monteverdi consort (Maastricht).

2.2.3 Verdiepend onderzoek

Deskresearch

Aangezien niet alle respondenten alle regelingen en detail kennen, hebben we in een aantal gemeenten een aanvullende deskresearch verricht. We hebben aan de hand van bijvoorbeeld verslagen van de gemeenteraadsvergaderingen bekeken om welke subsidieregeling het gaat. We hebben de relevante documenten van de volgende gemeenten bekeken:

GROOT	MIDDEL	KLEIN
Haarlemmermeer	Venlo	Moerdijk
Rotterdam	Heerhugowaard	Ooststellingwerf
Den Haag	Oosterhout NB	Zeewolde
Utrecht	Leeuwarden	Oost-Gelre
Tilburg	Sittard-Geleen	Woerden

TABEL 2 Overzicht gemeenten waarvan de subsidieregelingen nader zijn onderzocht

Verdiepende interviews

Naast de deskresearch hebben we een aantal interviews gehouden dat heeft gezorgd voor een verdieping op de enquête. Groepen waarvan de resultaten opvielen naar aanleiding van de enquêteresultaten hebben we nog nader bevraagd op die punten die in het oog springen: klopt het beeld dat uit de enquête en de eerste reeks interviews is gekomen? Daarbij hebben we ook gekeken naar 'witte vlekken' in het subsidie-instrumentarium: die activiteiten waarvoor de respondenten hebben aangegeven geen subsidie (meer) te kunnen ontvangen.

We hebben verdiepende interviews gehouden met de volgende instellingen:

- Dichtersgroep Woerden.
- Drumfanfare Promenadeband uit Den Haag.
- Stichting Koopplein Noord-Brabant.
- Theater de Garage uit Venlo.
- Stichting Kunstliefde uit Utrecht.

2.3 RESPONS

Van de 5.000 stichtingen/verenigingen die we hebben aangeschreven, hebben 717 stichtingen/verenigingen de vragenlijst ingevuld en waren er 534 daadwerkelijk actief in de amateurkunst volgens onze definitie.

Het aantal van 534 stichtingen/verenigingen is voldoende om met 95% betrouwbaarheid representatieve uitspraken te doen voor de subsidiestromen

onder verenigingen en stichtingen in de amateurkunst in Nederland.

VERENIGINGEN/ STICHTINGEN IN:	STECKPROEF	RESPONS	% AMATEURKUNST
Grote gemeenten (> 100.000 inwoners)	1.250	142	61%
Middelgrote gemeenten (50.000 - 100.000 inwoners)	1.250	190	74%
Kleine gemeenten (< 50.000 inwoners)	2.500	385	79%

TABEL 3 Steekproef en respons. % geeft aan welk deel van de respondenten aan onze definitie van amateurkunst voldeden. Deze zijn meegenomen in de uitkomsten

Verdeeld naar de provincie ziet de respons onder amateurkunstverenigingen/stichtingen er als volgt uit:

	N	%
Noord-Holland	78	15%
Zuid-Holland	85	16%
Utrecht	34	6%
Noord-Brabant	83	16%
Limburg	76	14%
Gelderland	66	12%
Overijssel	30	6%
Flevoland	12	2%
Drenthe	16	3%
Friesland	26	5%
Groningen	16	3%
Zeeland	12	2%

TABEL 4 Verdeling van respondenten naar provincie

Om ook iets te kunnen zeggen over de subsidiestromen naar verschillende disciplines binnen de amateurkunst hebben we daar ook naar gevraagd. Het overgrote deel van de respondenten houdt zich bezig met Muziek, een aanzienlijk deel met Theater. De disciplines Dans, Beeldende kunst, (Nieuwe) Media en Schrijven komen betrekkelijk weinig voor. Een verklaring hiervoor kan zijn dat dit type amateurkunst niet zozeer in verenigingsverband wordt beoefend, maar veelal individueel.

	%*
Dans	12%
Muziek	82%
Theater	20%
Beeldende kunst	6%
(Nieuwe) media	3%
Schrijven	3%

TABEL 5 Verdeling van respondenten over verschillende kunstdisciplines

* Omdat een vereniging/stichting meerdere kunstdisciplines kan beoefenen, telt het % op tot meer dan 100.

De respondenten hebben wij hieronder verdeeld over de verschillende kunstdisciplines waarmee ze zich bezighouden. Iets meer dan de helft ontvangt daadwerkelijk subsidie.

	N	%
Dans	64	64%
Muziek	436	66%
Theater	108	67%
Beeldende kunst	32	56%
(Nieuwe) media	16	69%
Schrijven	18	56%
Totaal	534	65%

TABEL 6 Percentage van de verenigingen/stichtingen binnen de kunstdiscipline dat subsidie ontvangt

Er is ook een aantal stichtingen/verenigingen dat meerdere kunstdisciplines beoefend. Het merendeel beoefend echter één specifieke discipline.

	%*
1	88%
2	5%
3	5%
4	1%
5	1%
6	1%

TABEL 7 Aantal kunstdisciplines dat vereniging/stichting beoefend

Koepelorganisaties

We hebben 104 koepelorganisaties gevraagd de enquête in te vullen. Daarvan hebben 44 organisaties de vragenlijst of een gedeelte daarvan ingevuld. Gezien de andere aard van activiteiten die de koepels hebben in vergelijking met hun achterban, zijn de koepelinstellingen niet mee genomen in de algemene resultaten. De uitkomsten van de enquête onder de koepels worden daar waar relevant afzonderlijk weergegeven.

De koepelorganisaties houden zich bezig met verschillende kunstdisciplines. Ook hier is het aantal organisaties dat zich bezighoudt met muziek relatief groot.

	%*
Dans	11%
Muziek	57%
Theater	6%
Beeldende kunst	31%
(Nieuwe) media	6%
Schrijven	3%

TABEL 8 Verdeling van responderende koepelorganisaties over verschillende kunstdisciplines

* Omdat een vereniging/stichting meerdere kunstdisciplines kan beoefenen, telt het % op tot meer dan 100.

2.4 LEESWIJZER

Dit rapport begint met een samenvatting van onze bevindingen ten aanzien van de subsidiestromen in de amateurkunstsector. In het onderhavige hoofdstuk hebben wij de vraag van Kunstfactor en de aanleiding voor het stellen van deze vraag geschetst. Wij hebben hier tevens onze onderzoeksmethode verantwoord.

In het volgende hoofdstuk geven wij een overzicht van de bestaande subsidiesoorten: wie geeft met welk doel subsidie? In hoofdstuk 4 beschrijven we de verschillende categorieën subsidiecriteria die bestaan. In hoofdstuk 5 schetsen we de zogenaamde 'witte vlekken', de activiteiten waarvoor geen subsidies (meer) gegeven wordt. Tot slot beschrijven we in het laatste hoofdstuk de effecten van het huidige subsidiestelsel op de amateurkunst.

In elk hoofdstuk geven wij een inleiding, gevolgd door een feitelijke rapportage van de resultaten uit de enquête. We sluiten elk hoofdstuk af met een samenvatting van de resultaten die we aanvullen met de kwalitatieve informatie uit de verschillende gesprekken. Op basis van dit volledige overzicht formuleren we een aantal bevindingen.

Met dank aan: Haags Uitburo (Creative Commons)

Foto van zo'n duizend amateurdansers tijdens het Holland Dance Festival 2007

3. Subsidiesoorten

3.1 INLEIDING

Welke soorten subsidiestromen bestaan er op dit moment binnen de drie overheidslagen met betrekking tot de amateurkunst? We kijken allereerst naar de verschillende subsidiënten: welke overheidslagen financieren de amateurkunstsector? We hebben hierbij ook de private fondsen onderzocht. Vervolgens volgt een overzicht van typen subsidie die de verschillende subsidiënten geven: met welk doel geeft men subsidie, voor exploitatie, projecten en andere activiteiten? Dan komt aan de orde wat men specifiek moet opleveren voor de subsidie: moet men een bepaald aantal keer optreden, minimaal een bepaald aantal bezoekers trekken? Daarna gaan we in op de vraag op basis waarvan men subsidie ontvangt: op basis van een exploitatietekort, een bijdrage per lid, et cetera? Tot slot kijken we in dit hoofdstuk naar de aard van de subsidie en de eisen die gesteld worden ten aanzien van de financiële verantwoording.

3.2 SUBSIDIËNTEN

Zoals in de inleiding van deze rapportage reeds te lezen was, ontvangt de amateurkunstsector subsidie vanuit alle overheidslagen en is er met name op rijksniveau recent veel veranderd in de subsidiestromen. Het afgelopen jaar heeft men voor een aantal van de oude regelingen gebruik kunnen maken van de overgangsregeling Amateurkunst en Volkscultuur 2009 bij het Fonds voor Cultuurparticipatie. Deze overgangsregeling is in de volgende paragrafen afzonderlijk weergegeven.

De gemeente subsidieert veruit de meeste stichtingen/verenigingen. Maar liefst 93% van de respondenten die subsidie ontvangt, ontvangt subsidie van de gemeente. Private fondsen zijn een goede tweede

met 33%. Het Rijk en de provincie blijven daar ver bij achter met respectievelijk 5% en 8%.

	%* TOTAAL N=345
Gemeente	93%
Provincie	8%
Fonds Cultuurparticipatie overgangsregeling	3%
Fonds Cultuurparticipatie meerjarige subsidie	2%
Private fondsen	33%

TABEL 9 Aandeel subsidieverstrekters in bestaande subsidiestromen naar amateurverenigingen

* Omdat een stichting/vereniging meerdere subsidiënten kan hebben, telt het % op tot meer dan 100.

Koepelorganisaties

Van de koepelorganisaties geeft 51% aan subsidie te ontvangen. Zij ontvangen subsidie van de volgende subsidieverstrekters:

	%* TOTAAL N=18
Gemeente	28%
Provincie	17%
Fonds Cultuurparticipatie overgangsregeling	57%
Fonds Cultuurparticipatie meerjarige subsidie	0%
Private fondsen	50%

TABEL 10 Overzicht subsidiënten van koepelorganisaties

3.2.1 Omvang van gemeenten

Veruit de meeste subsidies aan stichtingen/verenigingen worden dus verstrekt door de gemeenten. In de praktijk maakt het daarbij niet uit of men in een grotere gemeente gevestigd is of niet: het percentage stichtingen/verenigingen dat subsidie ontvangt van de gemeente is ongeveer even groot in kleine, middelgrote en grote gemeenten.

	JA	NEE	WEET NIET
< 50.000 inwoners	65%	34%	1%
50.000-100.000 inwoners	64%	36%	0%
> 100.000 inwoners	66%	33%	1%

TABEL 11 Percentage verenigingen/stichtingen dat subsidie heeft ontvangen naar grootte van de gemeenten waarin vereniging/stichting is gevestigd

3.2.2 Meerdere subsidiënten

De meeste organisaties hebben slechts één subsidiënt. Een aantal organisaties ontvangt echter van meerdere subsidiënten tegelijk subsidie.

AANTAL SUBSIDIËNTEN	%
1	66%
2	28%
3	6%
4	1%

TABEL 12 Aantal subsidieverstrekters waarvan subsidie wordt ontvangen door verenigingen/stichtingen

De organisaties die subsidie krijgen van het Fonds voor Cultuurparticipatie hebben alle nog een andere subsidiënt. Van de organisaties die van gemeenten subsidie ontvangen, ontvangt tweederde alleen subsidie van de gemeente, één derde ontvangt daarnaast ook van een andere subsidiënt/andere subsidiënten een bijdrage. De provincie is slechts in 8% van de gevallen de enige subsidieverstrekker, bij private fondsen geldt dit in 12% van de gevallen.

Combinaties van subsidiënten

De organisaties die van meer dan één subsidieverstrekker subsidie ontvangen, ontvangen dit meestal van de combinatie *gemeente en privaat fonds*. Ook de combinatie *gemeente, privaat fonds en provincie* komt vaker voor.

	%
Alleen gemeente	62%
Alleen provincie	1%
Alleen Fonds voor Cultuurparticipatie	0%
Alleen privaat fonds	4%
Gemeente en provincie	2%
Gemeente en Fonds voor Cultuurparticipatie	2%
Gemeente en privaat fonds	23%
Provincie en privaat fonds	0,3%
Fonds voor Cultuurparticipatie en privaat fonds	1%
Gemeente, provincie en privaat fonds	4%
Gemeente, provincie en Fonds voor Cultuurparticipatie	0,3%
Gemeente, Fonds voor Cultuurparticipatie en privaat fonds	1%
Gemeente, provincie, Fonds voor Cultuurparticipatie en privaat fonds	1%

TABEL 13 Overzicht combinaties subsidieverstrekters (n = 345)

3.2.3 Subsidiënt naar kunstdiscipline

De verschillende subsidiënten dragen bij aan de verschillende disciplines binnen de amateurkunsten. Er valt een aantal zaken op: provincies subsidiëren Muziek en Schrijven relatief minder vaak dan de andere disciplines. Private fondsen en het Fonds voor Cultuurparticipatie subsidiëren ook minder vaak Muziek, maar dragen wel vaker bij aan (Nieuwe) Media. Gemeenten verstrekken in vergelijkbare mate subsidies aan de verschillende disciplines.

	DANS	MUZIEK	THEATER	BEELDENDE KUNST	(NIEUWE) MEDIA	SCHRIJVEN
	N=41	N=288	N=72	N=18	N=11	N=10
Gemeente	93%	93%	92%	89%	91%	90%
Provincie	27%	7%	19%	22%	27%	10%
Fonds Cultuurparticipatie overgangsregeling	5%	2%	4%	0%	9%	10%
Fonds Cultuurparticipatie meerjarige subsidie	5%	1%	6%	11%	18%	10%
Private fondsen	42%	34%	38%	39%	64%	40%

TABEL 14 Subsidieverstrekters per kunstdiscipline

3.3 SUBSIDIEDOELEN

Nu we weten welke subsidiënten bijdragen aan de amateurkunsten, is het goed te bezien met welke bedoeling ze stichtingen/verenigingen subsidiëren: subsidiëren ze specifieke activiteiten, subsidiëren ze het in stand houden van de organisaties?

	GEMEENTE	PROVINCIE	FONDS VOOR CULTUUR- PARTICIPATIE	PRIVATE FONDSEN
	N=317	N=27	N=8	N=102
De subsidie is primair verstrekt met het doel een organisatie in stand te houden	28%	4%	0%	7%
De subsidie is bedoeld om de start van een organisatie mogelijk te maken	2%	15%	0%	5%
De subsidie is bedoeld om bepaalde activiteiten tot stand te brengen	9%	37%	50%	19%
De subsidie wordt gegeven om een instelling of activiteit de kans te bieden een bepaalde tijdsperiode door te komen	0%	0%	0%	0%
De subsidie wordt gegeven omdat de activiteiten van de organisatie worden gewaardeerd en van belang worden geacht voor de samenleving	48%	7%	0%	12%
De subsidie is bedoeld ter bevordering van de deskundigheid van de organisatie	2%	0%	0%	3%
De subsidie is bedoeld voor incidentele activiteiten/projecten	9%	33%	50%	54%

TABEL 15 Subsidiedoelen per subsidiënt

Gemeenten geven bijna de helft van de subsidie aan stichtingen/verenigingen, omdat de activiteiten van deze clubs worden gewaardeerd en van belang worden geacht voor de samenleving. Op zich ligt dit voor de hand: gemeenten kijken naar het lokale belang en steunen stichtingen/verenigingen die daartoe bijdragen. De overige subsidiënten die meer op afstand staan, subsidiëren minder met dit doel. Een ander belangrijk doel van de subsidieverstrekking bij gemeenten is het in stand houden van een organisatie.

De provincies en het Fonds voor Cultuurparticipatie dragen vooral bij aan het tot stand brengen van bepaalde (reguliere) activiteiten en aan incidentele activiteiten en projecten.

Private fondsen steunen met name incidentele activiteiten en projecten. Hierbij geeft 25% van de stichtingen/verenigingen aan subsidie te hebben gekregen voor de aanschaf van instrumenten of uniformen.

Koepelorganisaties

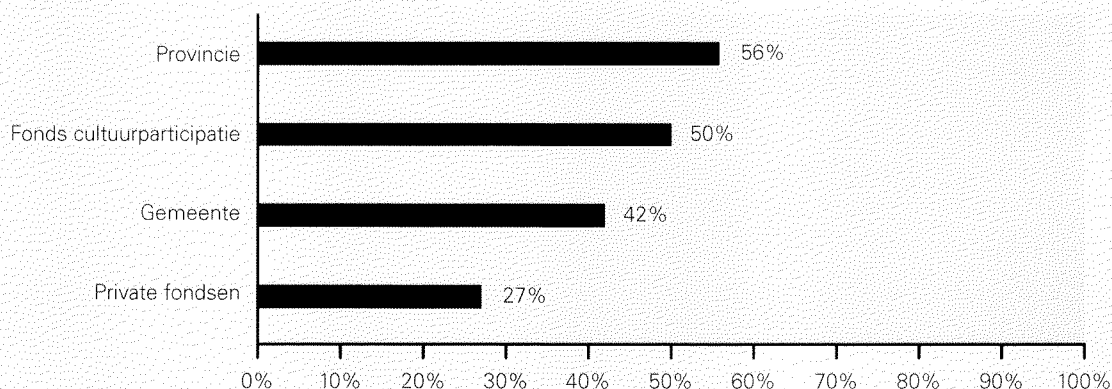
Koepelorganisaties ontvangen het vaakst subsidie van het Fonds voor Cultuurparticipatie en van private fondsen. De bijdragen van deze subsidiënten zijn voor het merendeel bestemd voor incidentele activiteiten en projecten die de koepel uitvoert. Ook de bijdragen die gemeenten geven, zijn voor het merendeel voor dergelijke activiteiten bedoeld.

	GEMEENTE	PROVINCIE	FONDS VOOR CULTUURPARTICIPATIE	PRIVATE FONDSEN
	N=5	N=3	N=9	N=8
De subsidie is primair verstrekt met het doel een organisatie in stand te houden	20%	0%	11%	0%
De subsidie is bedoeld om de start van een organisatie mogelijk te maken	0%	0%	0%	0%
De subsidie is bedoeld om bepaalde activiteiten tot stand te brengen	20%	33%	22%	13%
De subsidie wordt gegeven om een instelling of activiteit de kans te bieden een bepaalde tijdsperiode door te komen	0%	0%	11%	0%
De subsidie wordt gegeven omdat de activiteiten van de organisatie worden gewaardeerd en van belang worden geacht voor de samenleving	0%	0%	0%	25%
De subsidie is bedoeld ter bevordering van de deskundigheid van de organisatie	0%	0%	0%	0%
De subsidie is bedoeld voor incidentele activiteiten/ projecten	60%	67%	56%	63%

TABEL 16 Subsidiedoelen koepels per subsidiënt

3.3.1 Aanvullende doelstellingen

Subsidiënten koppelen dikwijls nog specifieke doelstellingen aan hun subsidie. Aan bijna de helft van de subsidies die worden ontvangen door verenigingen/stichtingen zijn specifieke doelstellingen gekoppeld door de subsidieverstrekker.

FIGUUR 1 % verenigingen/stichtingen dat aangeeft dat er doelstellingen zijn gekoppeld aan de subsidie

	GEMEENTE	PROVINCIE	FONDS VOOR CULTUUR-PARTICIPATIE	PRIVATE FONDSEN
	N= 317	N=27	N=8	N=102
Aantal optredens per jaar	81%	29%	25%	23%
Aantal leden	30%	0%	25%	16%
Aantal exposities	2%	0%	0%	3%
Aantal bezoekers	10%	50%	0%	23%
Anders	14%	43%	75%	65%

TABEL 17 Aanvullende doelstellingen van de verschillende subsidiënten

Gemeenten leggen bij het stellen van extra doelstellingen met name de nadruk op aantal optredens. De overige subsidiënten vinden dat soms ook belangrijk, maar minder vaak dan gemeenten.

In de categorie *Anders* bij gemeenten wordt genoemd dat de activiteiten moeten aansluiten bij het cultuurbeleid van de gemeente, dat de activiteiten een

bepaalde kwaliteit moeten hebben en dat de activiteiten moeten bijdragen aan de professionalisering van de stichtingen/verenigingen.

In de categorie *Anders* bij de provincie wordt samenwerking met professionals als bijkomende doelstelling genoemd, het bereik in de regio en het bereiken van de jeugd.

In de categorie *Anders* bij het Fonds voor Cultuurparticipatie wordt het verhogen van het artistiek niveau, het verhogen van de kwaliteit en het aantal cursussen dat wordt gegeven, genoemd.

In de categorie *Anders* bij private fondsen wordt aangegeven dat men promotie moet maken voor de subsidieverstrekker, dat men kwaliteit moet leveren, dat men moet professionaliseren en dat men ook echt moet doen waarvoor men subsidie heeft aangevraagd.

Koepels

Van koepels wordt door gemeenten en provincies met name verwacht dat men een aantal maal per jaar een evenement organiseert. Met name voor de provincie is het aantal bezoekers van cruciaal belang. Het Fonds voor Cultuurparticipatie en private fondsen stellen hele andere, uiteenlopende voorwaarden, bijvoor-

beeld ten aanzien van communicatie over projecten en toegankelijkheid van archieven.

3.4 FINANCIERINGSWIJZE

3.4.1 Basis van de subsidie

De basis waarop wordt gefinancierd, verschilt per subsidiënt. Gemeenten betalen vaak een vast bedrag, ongeacht de begroting van de stichting/vereniging. Daarnaast betalen gemeenten vaak een bijdrage per lid. Provincies en het Fonds voor Cultuurparticipatie dragen het meest frequent bij op basis van organisatiekosten. Bij het Fonds voor Cultuurparticipatie wordt daarnaast bijgedragen op basis van het exploitatietekort van de stichting/vereniging.

	GEMEENTE	PROVINCIE	FONDS CULTUUR- PARTICIPATIE	PRIVATE FONDSEN
	N=317	N=27	N=8	N=102
Vast bedrag ongeacht de omvang van de begroting of het exploitatietekort	46%	26%	25%	29%
De subsidie is bedoeld voor de personeelskosten	15%	4%	0%	3%
De subsidie is bedoeld voor de huisvestingskosten	14%	0%	0%	3%
De subsidie is een bijdrage in de organisatiekosten	22%	59%	50%	33%
De hoogte van de subsidie wordt gekoppeld aan het exploitatietekort	10%	26%	50%	26%
Bijdrage per (jeugd)lid	38%	0%	0%	3%
Bijdrage per muziekinstrument	9%	0%	0%	15%
Bijdrage per tenue/uniform	8%	0%	0%	8%

TABEL 18 Basis subsidie per subsidiënt

* Omdat een stichting/vereniging op basis van meerdere grondslagen (bijv. vast bedrag + bedrag per lid) subsidie kan krijgen, telt het % op tot meer dan 100.

Amateurkunstverenigingen krijgen dus vaak een vast bedrag als bijdrage, ongeacht hun begroting of hun exploitatie. Dit is handig: men hoeft geen ingewikkelde afrekening te maken. Mochten de kosten echter hoger uitpakken, dan moet de stichting/vereniging uit eigen middelen putten. Er wordt tevens dikwijls bijgedragen op basis van organisatiekosten, met name door de provincie en het Fonds voor Cultuurparticipatie. Deze subsidiënten dragen ook vaak bij aan reguliere en incidentele activiteiten en projecten. De basis waarop ze financieren en het doel waarvoor ze subsidiëren, sluiten zodoende op elkaar aan. Koepelverenigingen ontvangen ook vaak een bijdrage op basis van organisatiekosten of de hoogte van de subsidie wordt gekoppeld aan het exploitatietekort.

Er is voor het hele amateurveld echter betrekkelijk weinig mogelijk qua financiering van personeelskosten, zowel voor stichtingen/verenigingen als voor koepelorganisaties: het inhuren van een dirigent, dramaturg, et cetera, zal vaak uit eigen middelen betaald moeten worden. Gemeenten dragen af en toe bij aan huisvestingskosten, maar de overige subsidiënten

lijken dat helemaal niet te doen. Ook hierbij geldt hetzelfde voor stichtingen/verenigingen en koepels.

3.4.2 Aard van de subsidie

Bijdragen kunnen gegeven worden in de vorm van geld, maar ook in natura. Je zou bij subsidies in natura onder andere kunnen denken aan het schenken van muziekinstrumenten en gratis gebruik van oefenruimtes. Bijna alle subsidies bestaan uit bijdragen in geld. Subsidies in natura worden zelden verstrekt. Hierbij zijn er vrijwel geen verschillen tussen de verschillende subsidieverstrekkers.

3.4.3 Financiële verantwoording

Stichtingen/verenigingen worden voor verschillende subsidiënten geacht financiële verantwoording af te leggen. Soms moet men achteraf een financieel overzicht verstrekken van een gesubsidieerd project. Een andere mogelijkheid is dat het project een eenmalige bijdrage krijgt, waarop geen uitgebreide financiële toelichting hoeft te worden gegeven.

	GEMEENTE	PROVINCIE	FONDS CULTUUR- PARTICIPATIE	PRIVATE FONDSEN
	N=255	N=24	N=7	N=73
De subsidie wordt op grond van een financieel overzicht vastgesteld	39%	54%	75%	64%
De organisatie krijgt een vast bedrag waarmee zij de afgesproken activiteiten moet uitvoeren	60%	38%	25%	35%
Anders	1%	8%	0%	1%

TABEL 19 Wijze waarop respondenten financiële verantwoording afleggen naar subsidiënt

Gemeenten schenken vaker een bedrag waarvoor men de activiteit moet kunnen uitvoeren. Men stelt de subsidie minder vaak vast op basis van een begroting. Voor de overige subsidiënten geldt dit minder vaak.

3.5 VERGELIJKING FEITEN EN MENINGEN

3.5.1 Resultaten uit de enquête op hoofdlijnen

Subsidiënten

De gemeente subsidieert veruit de meeste stichtingen/verenigingen. Maar liefst 93% van de respondenten die subsidie ontvangt, ontvangt subsidie van de gemeente. Private fondsen zijn een goede tweede met 33%. Het Rijk en de provincie blijven daar ver bij achter met respectievelijk 5% en 8%. Koepelorganisaties ontvangen het meest frequent subsidie van het Fonds voor Cultuurparticipatie.

- De meeste organisaties hebben slechts één subsidiënt. Een aantal organisaties ontvangt echter van meerdere subsidiënten tegelijk subsidie, waarbij de combinatie van gemeente en privaat fonds het meest voorkomt.
- Provincies subsidiëren Muziek en Schrijven minder vaak dan de andere disciplines. Private fondsen en het Fonds voor Cultuurparticipatie subsidiëren ook relatief minder vaak Muziek, maar dragen wel vaker bij aan (Nieuwe) Media. Gemeenten verstrekken in vergelijkbare mate subsidies aan de verschillende disciplines.

Subsidiedoelen

Algemeen kan gesteld worden dat gemeenten zich meer richten op het in stand houden van hun amateurkunstveld en belang hechten aan zichtbaarheid en de publieke rol van de stichtingen/verenigingen. De overige subsidiënten leggen veel meer de nadruk op projecten en activiteiten met vernieuwend karakter.

- Gemeenten geven bijna de helft van de subsidie aan stichtingen/verenigingen, omdat de activiteiten van stichtingen/verenigingen worden gewaardeerd en van belang worden geacht voor de samenleving. Op zich ligt dit voor de hand: gemeenten kijken naar het lokale belang en

steunen stichtingen/verenigingen die daartoe bijdragen. Een ander belangrijk doel van de subsidieverstreking bij gemeenten is het in stand houden van een organisatie.

- Provincies en het Fonds voor Cultuurparticipatie dragen vooral bij aan het tot stand brengen van bepaalde (reguliere) activiteiten en aan incidentele activiteiten en projecten.
- Private fondsen steunen met name incidentele activiteiten en projecten. Hierbij geeft 25% van de stichtingen/verenigingen aan subsidie te hebben gekregen voor de aanschaf van instrumenten of uniformen.
- Koepelorganisaties ontvangen het vaakst subsidie van het Fonds voor Cultuurparticipatie en van private fondsen. De bijdragen van deze subsidiënten zijn voor het merendeel bestemd voor incidentele activiteiten en projecten die de koepel uitvoert.
- De subsidiënten formuleren daarnaast vaak extra doelstellingen. Bij gemeenten ligt daarbij met name de nadruk op het aantal optredens per jaar. Provincies leggen de nadruk op het bereiken van een bepaald aantal bezoekers, het Fonds voor Cultuurparticipatie richt zich op het verhogen van het artistieke niveau.

Financieringswijze

- Amateurkunstverenigingen krijgen van gemeenten vaak een vast bedrag als bijdrage, ongeacht hun begroting of hun exploitatie. Men hoeft geen ingewikkelde afrekening te maken. Mochten de kosten echter hoger uitpakken, dan moet de stichting/vereniging uit eigen middelen putten.
- Gemeenten dragen soms bij aan huisvestingskosten, overige subsidiënten doen dat vrijwel nooit.

- Er lijkt betrekkelijk weinig mogelijk ten aanzien van financiering van personeelskosten: het inhuren van een dirigent, dramaturg, et cetera, zal vaak uit eigen middelen betaald moeten worden.
- Er wordt dikwijls bijgedragen om organisatiekosten te dekken, met name door de provincie en het Fonds voor Cultuurparticipatie. Deze subsidiënten dragen ook vaak bij aan reguliere en incidentele activiteiten en projecten. De basis waarop ze financieren en het doel waarvoor ze subsidiëren, sluiten zodoende bij elkaar aan.

3.5.2 Informatie uit interviews

De subsidies die worden ontvangen door de geïnterviewde instellingen zijn vrijwel allemaal projectsubsidies. Vrijwel alle geïnterviewde stichtingen en verenigingen geven aan geen structurele subsidie te ontvangen. Voor de financiering van projecten (projectsubsidies) schrijven zij de gemeente, provincie en de fondsen aan. Dit beeld komt overeen met de resultaten van de enquête: alle subsidiënten geven het meest frequent projectsubsidies.

Enkele clubs geven aan helemaal geen gebruik van de subsidiemogelijkheden te maken. De activiteiten worden uit eigen middelen gefinancierd. De redenen voor het niet aanvragen van subsidie lijken de volgende te zijn:

- Men weet niet dat de mogelijkheid om subsidie aan te vragen er is. Men weet niet hoe subsidie aangevraagd kan worden en tot wie men zich moet wenden.
- Men heeft geen subsidie nodig. De activiteiten kosten weinig geld en worden uit contributie betaald.

De geïnterviewde koepelverenigingen ontvangen geen structurele subsidie, zij financieren hun reguliere activiteiten uit de contributiegelden van de leden.

Voor bepaalde evenementen/projecten vragen zij echter wel subsidie aan. In de meeste gevallen gaat het om grote eenmalige projecten/evenementen waarvoor dan ook zo veel mogelijk potentiële subsidiënten worden aangeschreven.

Met dank aan: Jurriaan Brobbel
Culturalis

4. Subsidiecriteria

4.1 INLEIDING

Zijn er categorieën te onderscheiden in subsidiecriteria en kennen deze een relatie met de verschillende overheidslagen? We kunnen in de door de overheid gehanteerde criteria de volgende categorieën onderscheiden:

- **Criteria die samenhangen met publiek en samenleving**
Criteria die vallen onder publiek en samenleving hebben betrekking op het publieke karakter van de activiteiten van de stichting/vereniging en het effect van de activiteiten op de omgeving en derden. De stichting/vereniging moet naar buiten willen treden, optreden op verzoek van de subsidiënt, activiteiten in het kader van het project zijn openbaar toegankelijk, de activiteiten moeten een positieve uitstraling op de betreffende overheid en/of moeten de actieve deelname aan culturele activiteiten vergroten.
- **Criteria ten aanzien van de artistieke kwaliteit**
Criteria die betrekking hebben op de artistieke kwaliteit van een stichting/vereniging variëren van het hebben van een artistiek plan, het deelnemen aan concoursen en competities tot het hebben van een gediplomeerd artistiek leider. Ook het lidmaatschap van een koepelorganisatie valt onder de categorie kwaliteit.
- **Criteria ten aanzien van administratie en organisatie**
Onder de categorie administratie en organisatie vallen alle eisen die gesteld worden ten aanzien van de organisatorische kwaliteit van de stichting/vereniging. Voorwaarden ten aanzien van de rechtspersoon, het aantal leden, de duurzaamheid van de organisatie, de vestigingslocatie, de financieringsstructuur en de planvorming.

- **Overige criteria**

Onder de categorie 'overig' vallen alle criteria die uit de enquête naar voren zijn gekomen en niet in de bovenstaande categorieën vallen. Te denken valt aan eisen ten aanzien van educatie en innovatie.

We kijken in dit hoofdstuk achtereenvolgens naar deze verschillende categorieën, zoals die respectievelijk door gemeenten, provincies, het Fonds voor Cultuurparticipatie en private fondsen gehanteerd worden.

4.2 GEMEENTEN

Criteria die gesteld worden voor het verkrijgen van een subsidie verschillen niet alleen tussen individuele gemeenten onderling, maar ook tussen gemeenten van verschillende omvang. Bij de criteria die gemeenten hanteren, zullen we ook kijken naar de verschillen tussen kleine, middelgrote en grote gemeenten.

4.2.1 Subsidiecriteria gemeenten

Publiek en samenleving

De meeste gemeenten hanteren het criterium dat de organisatie die subsidie ontvangt 'naar buiten' moet willen treden en dat de activiteiten openbaar toegankelijk moeten zijn. Ook moet de stichting/vereniging of het project bijdragen aan de vergroting van de actieve deelname aan culturele activiteiten.

Wat opvalt, is dat de criteria voor publiek en samenleving verschillen naar grootte van de gemeente. Zo vragen kleine en middelgrote gemeenten (tot 100.000 inwoners) op te treden op verzoek van de gemeente. In de grotere gemeenten komt deze voorwaarde nauwelijks voor.

	TOTAAL	< 50.000 INWONERS	50.000-100.000 INWONERS	> 100.000 INWONERS
Naar buiten willen treden	85%	79%	90%	96%
Optreden op verzoek van de gemeente	17%	20%	20%	2%
Activiteiten in het kader van het project zijn openbaar toegankelijk	60%	55%	66%	68%
Positieve uitstraling op de gemeente	44%	46%	50%	29%
Vergroting van actieve deelname aan culturele activiteiten	55%	54%	63%	47%
Bijdragen aan actieve deelname aan culturele activiteiten door allochtonen	5%	4%	8%	7%

TABEL 20 Criteria waaraan moet worden voldaan op het gebied van publiek/samenleving om van gemeenten subsidie te krijgen naar grootte van de gemeente

In sommige kleine gemeenten (minder dan 50.000 inwoners) hoeft men echter aan geen enkel criterium op het gebied van publiek en samenleving te voldoen.

Dikwijls moeten stichtingen/verenigingen aan meerdere criteria binnen de categorie publiek en samenleving voldoen. Het aantal afzonderlijke criteria op het gebied van publiek/samenleving, waaraan stichtingen/verenigingen moeten voldoen, loopt uiteen van nul tot zes. De meeste organisaties moeten voldoen aan twee tot vier afzonderlijke criteria op het gebied van publiek/samenleving.

Kwaliteit

Volgens de organisaties die subsidie ontvangen van gemeenten, worden criteria op het gebied van kwaliteit door gemeenten minder vaak gesteld dan criteria voor publiek en samenleving. Een kwaliteitscriterium dat wel met regelmaat wordt gesteld door gemeenten is het lidmaatschap van een koepelorganisatie. Daarnaast stelt men dikwijls als voorwaarde dat de artistiek leider gediplomeerd/gekwalificeerd moet zijn. Grotere gemeenten eisen bovendien - vaker dan kleine gemeenten - dat er een artistiek plan aanwezig moet zijn.

	TOTAAL	< 50.000 INWONERS	50.000-100.000 INWONERS	> 100.000 INWONERS
Lid zijn van een koepelorganisatie	37%	39%	36%	33%
De artistiek leider moet gediplomeerd/gekwalificeerd zijn	37%	36%	31%	52%
Deelname aan muziekconcoursen/competities	13%	15%	8%	15%
Er moet een artistiek plan zijn	23%	13%	33%	38%

TABEL 21 Criteria waaraan moet worden voldaan op het gebied van kwaliteit om van gemeenten subsidie te krijgen naar grootte van de gemeente

In de kleine gemeenten zegt 41% aan geen enkel criterium op het gebied van kwaliteit te moeten voldoen. In de grote gemeenten worden vaker kwaliteitseisen gesteld. Slechts 25% van de respondenten uit grote gemeenten geeft aan niet aan kwaliteitseisen te hoeven voldoen. Het overgrote deel van de organisaties zegt aan niet meer dan twee criteria op het gebied van kwaliteit te moeten voldoen.

Organisatie en administratie

Vrijwel alle stichtingen/verenigingen die subsidie ontvangen van gemeenten moeten aan een aantal

criteria op het gebied van organisatie en administratie voldoen. Zo geeft ruim 90% aan dat er een deugdelijke financiële verantwoording aanwezig moet zijn en dat de subsidieontvanger binnen de gemeente waarvan het subsidie ontvangt, gevestigd moet zijn. Bijna 80% geeft aan dat de organisatie rechtspersoon moet zijn, 10% geeft aan niet te weten of dit nodig is en 10% geeft aan dat dit niet nodig is om subsidie te ontvangen. Binnen de grote gemeenten, meer dan 100.000 inwoners, geven relatief meer organisaties aan dat de subsidie ten goede moet komen aan de inwoners van de gemeente.

	TOTAAL	< 50.000 INWONERS	50.000-100.000 INWONERS	> 100.000 INWONERS
De subsidieontvanger moet een rechtspersoon zijn	79%	79%	82%	77%
De subsidie moet ten goede komen aan de inwoners van de gemeente	48%	47%	47%	55%
Er moet een activiteitenplan aanwezig zijn	66%	64%	69%	71%
Er moeten een deugdelijke financiële administratie en verantwoording aanwezig zijn	92%	92%	94%	92%
De subsidieontvanger moet al een aantal jaar bestaan	21%	17%	26%	29%
De organisatie die subsidie ontvangt, moet een minimum aantal leden hebben	25%	21%	25%	39%
De subsidieontvanger moet binnen de gemeente gevestigd zijn	91%	92%	91%	88%
Er moeten naast de subsidiënt nog andere financiers zijn van het project	14%	12%	16%	17%
Er moet door de aanvrager van de subsidie een eigen bijdrage worden geleverd aan het project	52%	49%	57%	54%
Er moeten monitoring en evaluatie van het project plaatsvinden	35%	28%	46%	42%

TABEL 22 Criteria waaraan moet worden voldaan op het gebied van organisatie en administratie om van gemeenten subsidie te krijgen naar grootte van de gemeente

Bijna alle organisaties moeten aan minimaal twee criteria op het gebied van organisatie en administratie voldoen. Meer dan de helft van de organisaties moet aan vier tot zes criteria voldoen.

Overig

Er zijn ook andere criteria die door gemeenten gesteld worden. Sommige gemeenten stellen bijvoorbeeld als

vereiste dat een project vernieuwend moet zijn, dat het project educatieve doelstellingen moet hebben of dat er verschillende kunstdisciplines binnen een project moeten samenwerken. Dergelijke criteria komen slechts bij een derde van de verstrekte subsidies door gemeenten voor. Grotere gemeenten stellen relatief wel vaker als criterium dat een project vernieuwend moet zijn.

	TOTAAL	< 50.000 INWONERS	50.000-100.000 INWONERS	> 100.000 INWO- NERS
Het project moet vernieuwend zijn	9%	5%	11%	20%
Het project moet educatieve doelstellingen hebben	25%	30%	19%	21%
In het project moeten verschillende kunstdisciplines samenwerken	7%	7%	5%	9%

TABEL 23 Overige criteria waaraan moet worden voldaan om van gemeenten subsidie te krijgen naar grootte van de gemeente

Aantal criteria

De organisaties die subsidie hebben ontvangen van gemeenten geven aan, aan minimaal drie criteria te moeten voldoen om subsidie te kunnen ontvangen. Het gemiddeld aantal criteria waaraan moet worden voldaan, ligt voor organisaties uit grotere gemeenten hoger dan voor organisaties uit kleinere gemeenten.

	GEMIDDELD AANTAL CRITERIA	N
< 50.000 inwoners	8,7	130
50.000-100.000 inwoners	9,0	52
> 100.000 inwoners	9,4	41

TABEL 24 Gemiddeld aantal subsidiecriteria dat gesteld wordt door gemeenten

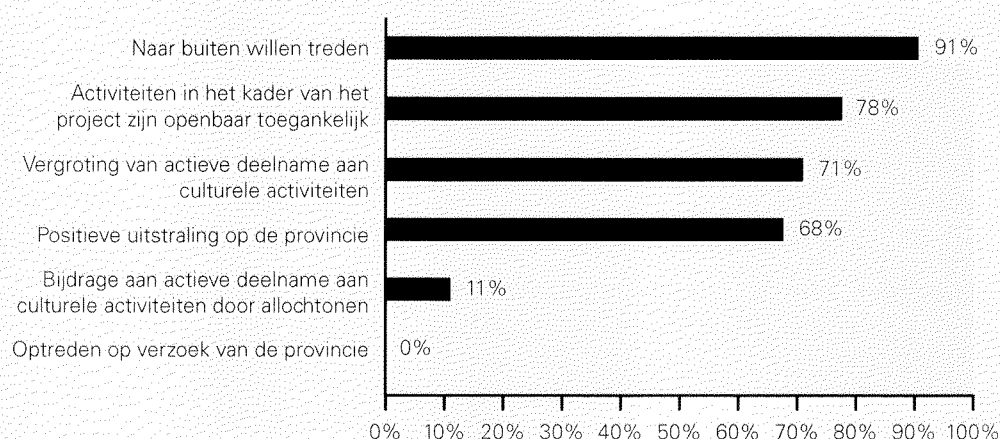
4.3 PROVINCIES

4.3.1 Subsidiecriteria provincies

Publiek en samenleving

Ook provincies willen vaak dat de stichting/vereniging die subsidie ontvangt 'naar buiten treedt' en dat de activiteiten openbaar toegankelijk zijn. Ook van provincies moet de stichting/vereniging of het project dikwijls bijdragen aan de vergroting van de actieve deelname aan culturele activiteiten.

De provincie kent niet, zoals wel het geval bij is kleinere gemeenten, een criterium waarbij men op verzoek moet optreden.

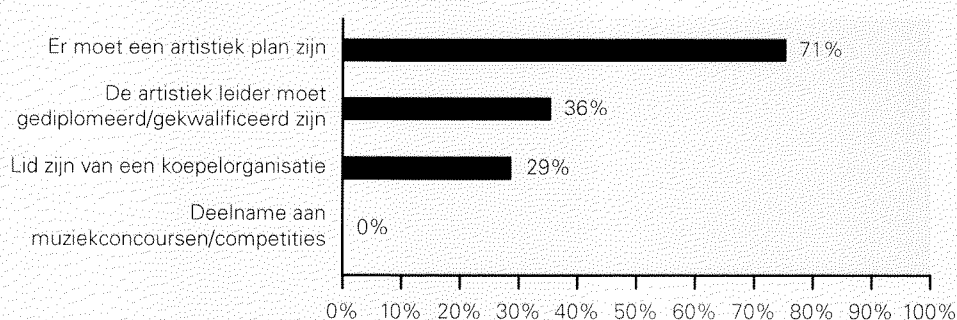

FIGUUR 2 Percentage van de organisaties dat subsidie heeft ontvangen van de provincie dat aan betreffende criteria op het gebied van publiek/samenleving moet voldoen

Het aantal criteria op het gebied van publiek/samenleving waaraan volgens de organisaties moet worden voldaan om subsidie te ontvangen, loopt uiteen van nul tot vijf. Iets meer dan 70% zegt echter aan drie of vier criteria te moeten voldoen.

Kwaliteit

Op het gebied van kwaliteit stellen provincies aan de meeste stichtingen/verenigingen als vereiste dat zij een artistiek plan hebben. Ook wordt er door provincies vaak belang gehecht aan het hebben van een gediplomeerd artistiek leider en het lidmaatschap van een koepelorganisatie.

FIGUUR 3 Percentage van de organisaties dat subsidie heeft ontvangen van de provincie dat aan betreffende criteria op het gebied van kwaliteit moet voldoen

Het aantal criteria waaraan moet worden voldaan is nul tot drie, waarvan iets minder dan de helft van de organisaties zegt aan één criterium op het gebied van kwaliteit te moeten voldoen.

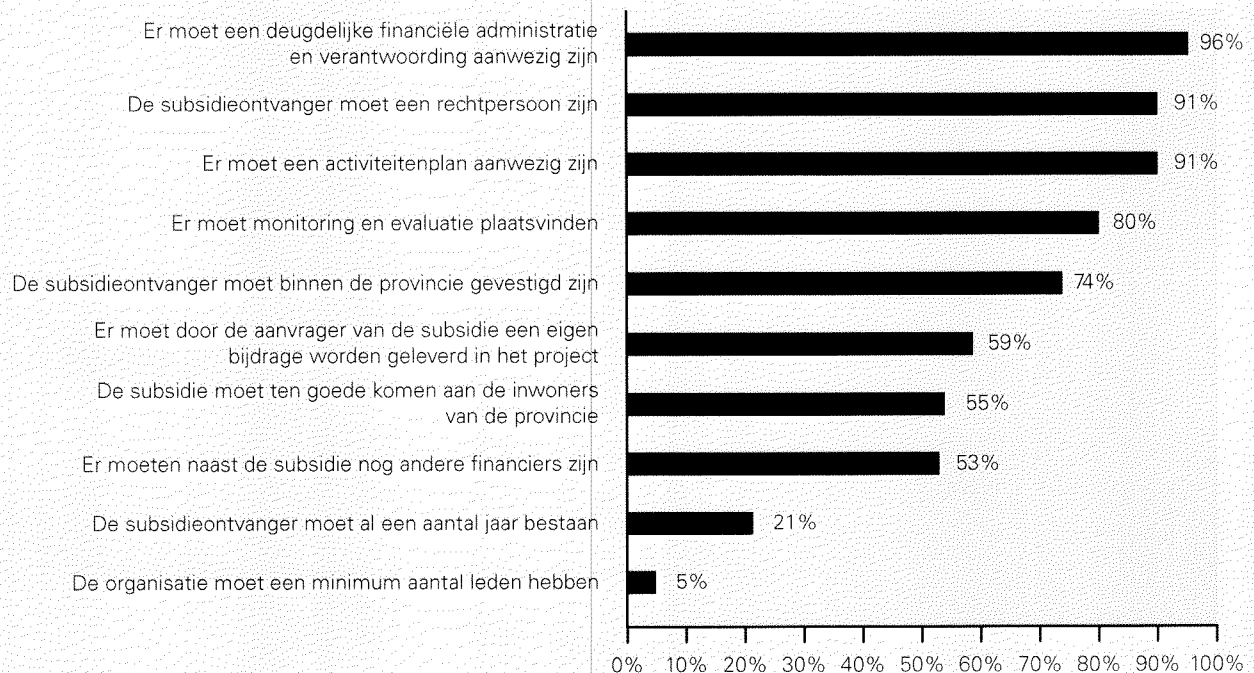
Organisatie en administratie

Provincies stellen meer eisen dan gemeenten als het aankomt op eisen ten aanzien van de organisatie. Meer dan 90% van de stichtingen/verenigingen die subsidie van de provincie ontvangt, geeft aan dat er een deugdelijke financiële administratie moet zijn, dat er financiële verantwoording plaats moet vinden,

dat de subsidieontvanger een rechtspersoon moet zijn en dat er een activiteitenplan moet zijn. Het overgrote deel (88%) moet aan vijf of meer criteria voldoen op het gebied van organisatie en administratie om subsidie te kunnen ontvangen van de provincie.

De nadruk wordt bij de subsidiecriteria van de provincie minder gelegd op het bestaansrecht van de

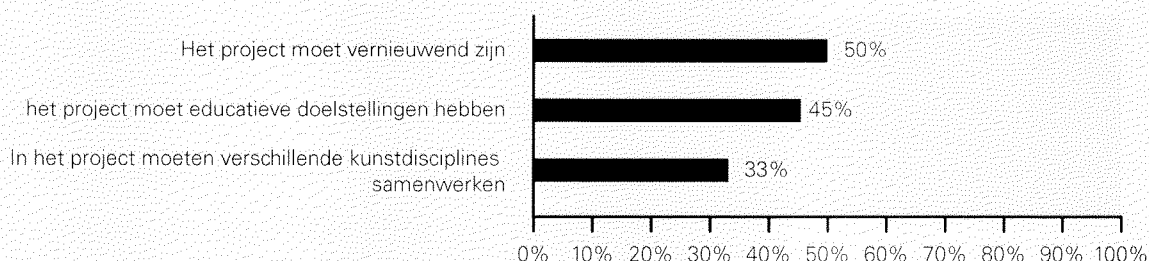
organisaties die subsidie ontvangen. De subsidieontvanger hoeft bijvoorbeeld niet al een aantal jaar te bestaan en hoeft vaak ook niet een minimaal aantal leden te hebben. Daarentegen speelt cofinanciering bij de provincie wel een belangrijke rol. Meer dan de helft van de organisaties moet om subsidie te ontvangen nog andere financiers hebben of zelf een eigen bijdrage leveren aan het project.

FIGUUR 4 Percentage van de organisaties dat subsidie heeft ontvangen van de provincie dat aan betreffende criteria op het gebied van organisatie en administratie moet voldoen

Overig

In tegenstelling tot organisaties die subsidie ontvangen van gemeenten moeten organisaties die subsidie ontvangen van de provincie relatief vaker vernieuwend zijn, aan educatie doen en samenwerken met andere kunstdisciplines.

FIGUUR 5 Percentage van de organisaties dat subsidie heeft ontvangen van de provincie dat aan betreffende overige criteria moet voldoen

Aantal criteria

Stichtingen/verenigingen die subsidie ontvangen van de provincie moeten aan minimaal drie criteria voldoen. 94% moet echter aan tien of meer criteria voldoen.

4.4 HET RIJK

4.4.1 Subsidiecriteria van het Rijk

Publiek en samenleving

Het Fonds voor Cultuurparticipatie stelt in de categorie Publiek en Samenleving vergelijkbare eisen als gemeenten en provincies: ook het fonds wil dat stichtingen/verenigingen naar buiten treden met hun activiteiten, dat de activiteiten in de openbaarheid plaatsvinden en dat activiteiten bijdragen aan het vergroten van actieve deelname aan culturele activiteiten. Dit laatste criterium wordt vaak nog specifiek ingevuld: het vergroten van participatie aan culturele activiteiten door allochtonen. Het actief betrekken van allochtonen bij culturele activiteiten wordt bij gemeenten en provincies minder vaak expliciet als voorwaarde benoemd.

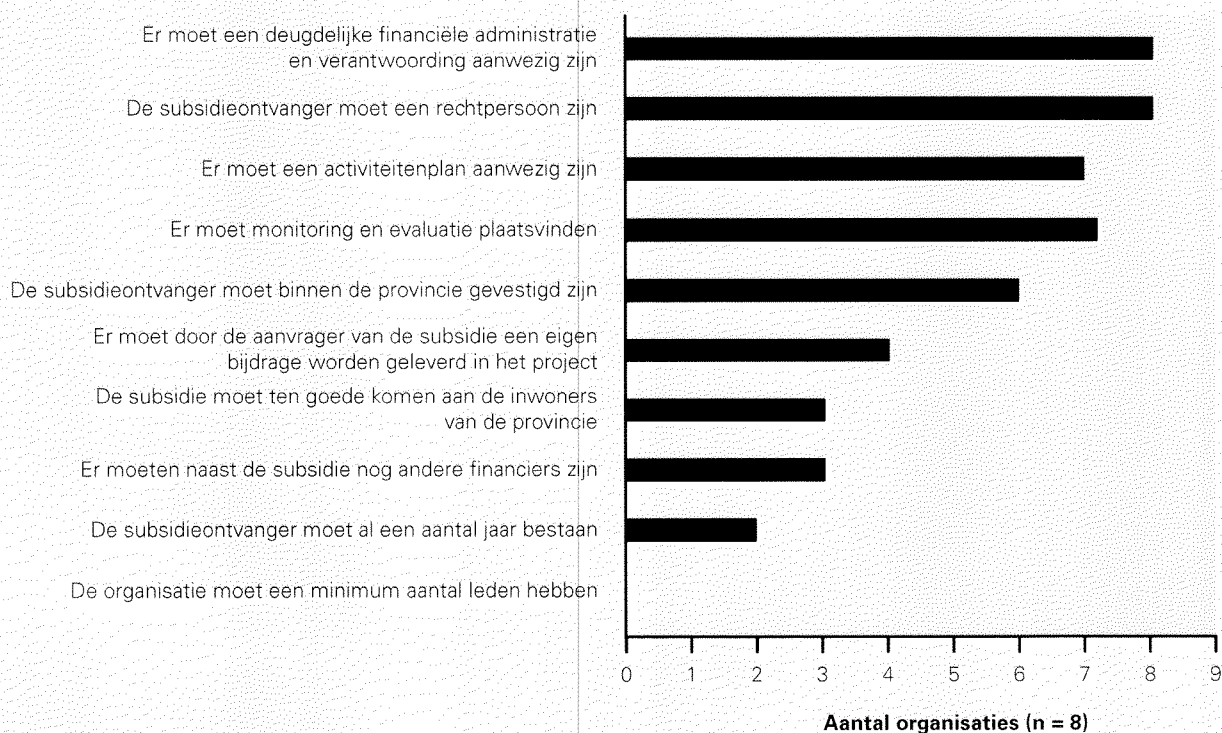
Iets meer dan 70% van de stichtingen/verenigingen die van het Fonds voor Cultuurparticipatie subsidie ontvangt, moet aan drie of vier criteria op het gebied van Publiek en Samenleving voldoen.

Kwaliteit

Bijna alle organisaties die subsidie ontvangen van het Fonds voor Cultuurparticipatie moeten een artistiek plan hebben. Drie van de acht organisaties geven aan een gekwalificeerd artistiek leider te moeten hebben om subsidie te kunnen ontvangen. De overige criteria worden door één of twee organisaties genoemd. Het merendeel van de organisaties geeft dan ook aan dat het aan één of twee criteria moet voldoen op het gebied van kwaliteit.

Organisatie en administratie

Ook het Fonds stelt ruime eisen aan de organisatie en administratie van de gesteunde stichtingen/verenigingen. Er moeten een deugdelijke financiële administratie en verantwoording en een activiteitenplan zijn en er moet gemonitord en geëvalueerd worden. Ook moet er in de meeste gevallen sprake zijn van een eigen bijdrage.

FIGUUR 6 Aantal organisaties dat subsidie heeft ontvangen van het Fonds voor Cultuurparticipatie dat aan betreffende criteria op het gebied van organisatie en administratie moet voldoen

De organisaties geven aan, aan drie of meer criteria te moeten voldoen op het gebied van organisatie en administratie om subsidie te kunnen ontvangen van het Fonds voor Cultuurparticipatie.

Overig

Vijf van de zeven organisaties geven aan dat het project vernieuwend moet zijn om subsidie te kunnen ontvangen. De helft geeft aan dat een project educatieve doelstellingen moet hebben en één dat er

samenwerking tussen kunstdisciplines moet plaatsvinden om subsidie te kunnen ontvangen. Twee organisaties geven aan helemaal aan geen van deze criteria te hoeven voldoen om de subsidie te ontvangen.

Aantal criteria

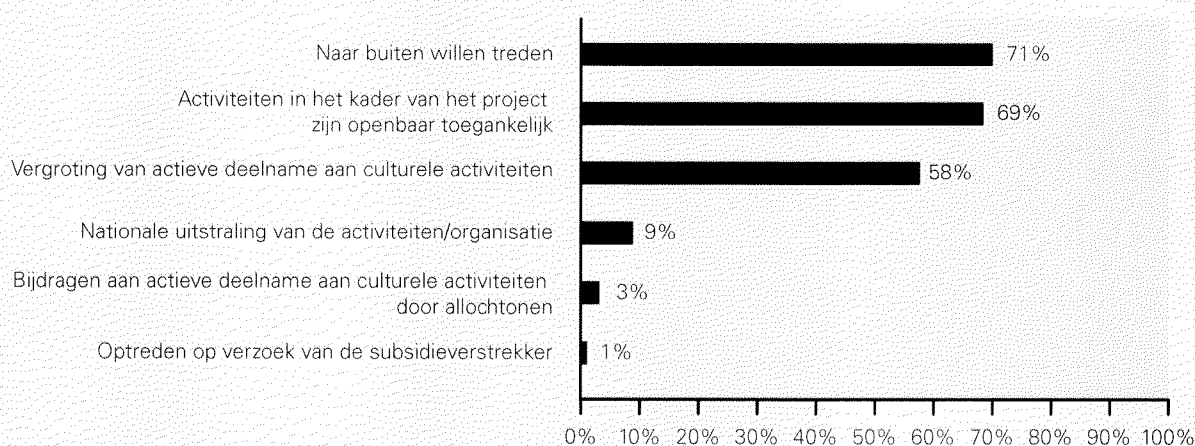
Het aantal criteria waaraan moet worden voldaan, verschilt sterk per organisatie; het loopt uiteen van vier tot achttien criteria waaraan moet worden voldaan.

4.5 PRIVATE FONDSEN

4.5.1 Subsidiecriteria private fondsen

Publiek en samenleving

Ook private fondsen willen vaak dat de stichting/vereniging die subsidie ontvangt 'naar buiten treedt' en dat de activiteiten openbaar toegankelijk zijn. Ook van private fondsen moet de stichting/vereniging of het project dikwijls bijdragen aan de vergroting van de actieve deelname aan culturele activiteiten.

FIGUUR 7 Percentage van de organisaties dat subsidie heeft ontvangen van een privaat fonds dat aan criteria op het gebied van publiek/samenleving moet voldoen

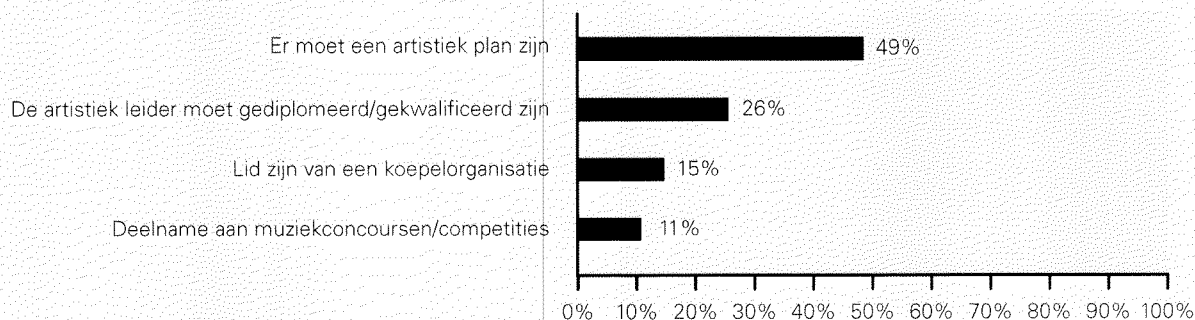
Zestien procent van de organisaties die subsidie ontvangt van een privaat fonds geeft aan, aan geen enkel criterium op het gebied van publiek/samenleving te hoeven voldoen en ruim de helft moet aan twee of drie criteria voldoen.

Kwaliteit

Private fondsen hanteren over het algemeen minder criteria op het gebied van kwaliteit dan de andere subsidiënten. Ruim 40% van de organisaties geeft aan, aan geen enkel criterium op het gebied van kwaliteit te hoeven voldoen. Private fondsen vinden het minder van belang dat men lid is van een koepelorga-

nisatie of dat men deelneemt aan competities (zoals muziekconcoursen).

Er worden wel kwaliteitseisen aan de stichtingen/verenigingen gesteld: bijna de helft van de organisaties moet een artistiek plan hebben om subsidie te kunnen ontvangen. Ook wordt dikwijls vereist dat een artistiek leider gediplomeerd is.

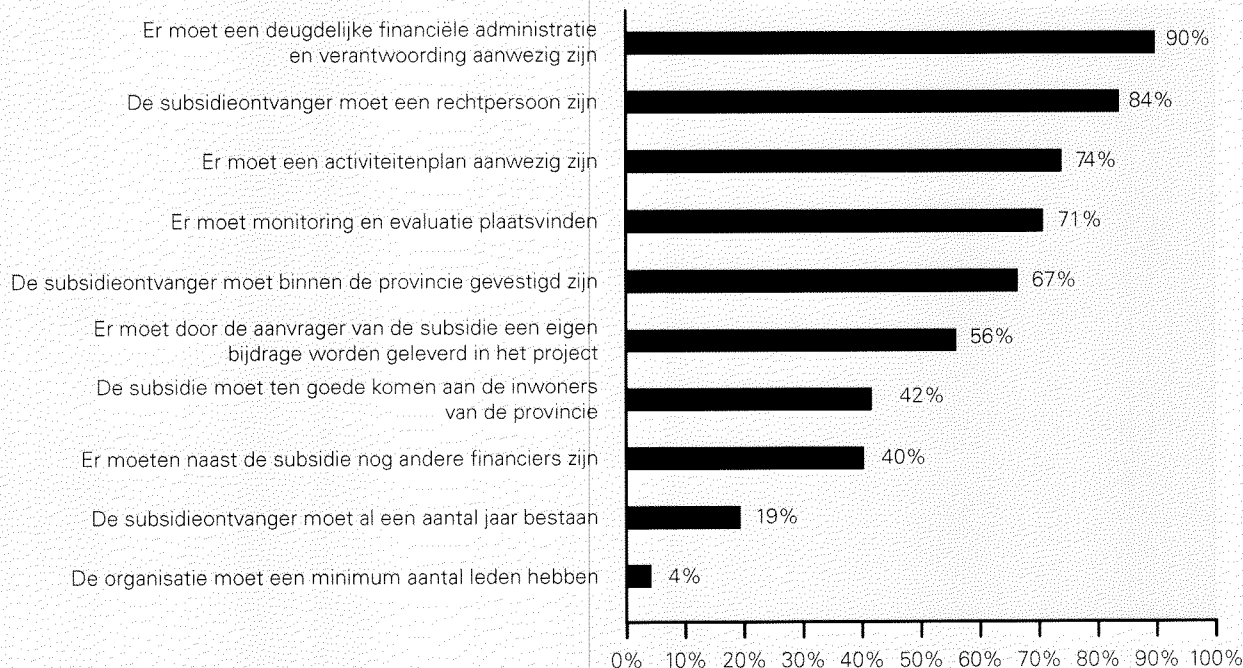

FIGUUR 8 Percentage van de organisaties dat subsidie heeft ontvangen van een privaat fonds dat aan criteria op het gebied van kwaliteit moet voldoen

Organisatie en administratie

Private fondsen stellen bijna altijd voorwaarden op het gebied van organisatie en administratie. Zo moeten bijna alle stichtingen/verenigingen een deugdelijke financiële administratie voeren en moeten ze financieel verantwoording afkunnen leggen. Er wordt zelden vereist dat men de continuïteit van de

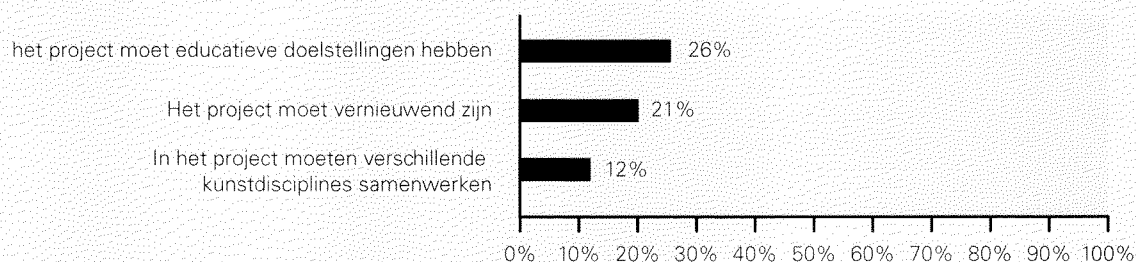
stichting/vereniging kan aantonen, een minimaal aantal leden heeft of dat men al een bepaald aantal jaar bestaat. Daarentegen wordt door private fondsen wel een eigen bijdrage in het project verwacht van de subsidieaanvrager. Een meerderheid van de organisaties moet aan vier tot zeven criteria op het gebied van organisatie en administratie voldoen.

FIGUUR 9 Percentage van de organisaties dat subsidie heeft ontvangen van een privaat fonds dat aan criteria op het gebied van organisatie en administratie moet voldoen

Overig

Een derde van de stichtingen/verenigingen dat subsidie ontvangt van een privaat fonds, geeft aan dat het project educatieve doelstellingen moet hebben. Een vijfde geeft aan dat het private fonds als voorwaarde stelt dat het project vernieuwend is.

FIGUUR 10 Percentage van de organisaties dat subsidie heeft ontvangen van een privaat fonds dat aan overige criteria moet voldoen

Aantal criteria

Private fondsen hebben over het algemeen wel veel afzonderlijke criteria waar (potentiële) gesubsidieerden aan moeten voldoen. Het totaal aantal criteria waar organisaties die subsidie ontvangen van private fondsen aan moeten voldoen, varieert tussen de nul en zeventien. Meer dan helft van de organisaties geeft aan dat aan negen of meer criteria moet worden voldaan.

4.6 KOEPELORGANISATIES

Voor koepelorganisaties gelden ook verschillende criteria waar men aan moet voldoen om subsidie te kunnen ontvangen. Deze verschillen niet in het type criteria waar men aan moet voldoen. Wel lijken koepels aan meer criteria te moeten voldoen bij alle mogelijke subsidiënten.

Koepels moeten bijna aan veel verschillende criteria op het gebied van publiek en samenleving voldoen. Er wordt standaard een artistiek plan verwacht en ook zijn er veel verwachtingen ten aanzien van de organisatie en administratie. Er worden ook door alle subsidiënten met regelmaat eisen gesteld aan de kwaliteit.

Er wordt bovendien vaak verwacht dat koepels aan educatie doen. Samenwerking met andere disciplines is zelden een vereiste.

	GEMEENTE	PROVINCIE	FONDS CULTUUR- PARTICIPATIE	PRIVAAT FONDS
	N=5	N=3	N=8	N=7
Naar buiten willen treden	80%	100%	88%	86%
Optreden op verzoek van de gemeente	0%	0%	0%	0%
Activiteiten in het kader van het project zijn openbaar toegankelijk	80%	100%	86%	86%
Positieve uitstraling op de subsidiënt	60%	100%	88%	57%
Vergroting van actieve deelname aan culturele activiteiten	60%	67%	100%	67%
Bijdragen aan actieve deelname aan culturele activiteiten door allochtonen	0%	0%	14%	0%

TABEL 25 Criteria waaraan moet worden voldaan op het gebied van publiek en samenleving

Kwaliteit

	GEMEENTE	PROVINCIE	FONDS CULTUUR- PARTICIPATIE	PRIVAAT FONDS
De artistiek leider moet gediplomeerd/ gekwalficeerd zijn	25%	0%	25%	20%
Deelname aan muziekconcoursen/ competities	0%	50%	13%	0%
Er moet een artistiek plan zijn	50%	50%	63%	80%

TABEL 26 Criteria waaraan moet worden voldaan op het gebied van kwaliteit

Organisatie en administratie

	GEMEENTE	PROVINCIE	FONDS CULTUUR- PARTICIPATIE	PRIVAAT FONDS
De subsidieontvanger moet een rechtspersoon zijn	100%	100%	100%	100%
De subsidie moet ten goede komen aan de inwoners van de gemeente	40%	33%	43%	17%
Er moet een activiteitenplan aanwezig zijn	80%	100%	100%	80%
Er moet een deugdelijke financiële administratie en verantwoording aanwezig zijn	100%	100%	100%	100%
De subsidieontvanger moet al een aantal jaar bestaan	20%	67%	13%	33%
De organisatie die subsidie ontvangt moet een minimum aantal leden hebben	20%	0%	13%	0%
De subsidieontvanger moet binnen de gemeente gevestigd zijn	40%	33%	75%	57%
Er moeten naast de subsidie nog andere financiers zijn van het project	40%	67%	50%	83%
Er moet door de aanvrager van de subsidie een eigen bijdrage worden geleverd in het project	100%	33%	100%	83%
Er moet monitoring en evaluatie van het project plaatsvinden	80%	100%	100%	71%

TABEL 27 Criteria waaraan moet worden voldaan op het gebied van organisatie en administratie

	GEMEENTE	PROVINCIE	FONDS CULTUUR- PARTICIPATIE	PRIVAAT FONDS
Het project moet vernieuwend zijn	20%	0%	63%	50%
Het project moet educatieve doelstellingen hebben	60%	50%	88%	71%
In het project moeten verschillende kunstdisciplines samenwerken	0%	0%	0%	17%

TABEL 28 Overige criteria waaraan moet worden voldaan

4.7 VERGELIJKING FEITEN EN MENINGEN

4.7.1 Resultaten uit de enquête op hoofdlijn

Publiek en samenleving

Alle subsidiënten hechten grote waarde aan criteria op het gebied van publiek en samenleving. Gemeenten stellen het meest frequent eisen ten aanzien van publieke toegankelijkheid en het naar buiten treden van de stichting/vereniging, al stellen kleine gemeenten meer 'maatschappelijke' eisen dan grotere gemeenten. Meestal moet een aanvrager aan een drietal criteria binnen deze categorie voldoen.

(Artistieke) kwaliteit

In het algemeen kan gezegd worden: hoe 'hoger' de overheidslaag, hoe sterker de eisen ten aanzien van de artistiek inhoudelijke kwaliteit. Daarbij geldt ook: hoe groter de gemeente, hoe meer men kijkt naar artistieke kwaliteit. Grotere gemeenten lijken in het hanteren van criteria eigenlijk meer op provincies en Fonds voor Cultuurparticipatie dan op kleinere gemeenten. Private fondsen hanteren minder criteria op het gebied van kwaliteit dan de overige subsidiënten. In 40% van de gevallen worden er door private fondsen geen eisen gesteld ten aanzien van de kwaliteit.

Organisatie en administratie

Ruim 90% van de stichtingen/verenigingen die subsidie ontvangen van een gemeente geeft aan dat er een deugdelijke financiële verantwoording aanwezig moet zijn en dat de subsidieontvanger binnen de betreffende gemeente gevestigd moet zijn. Ook is een belangrijk criterium dat de aanvrager een rechtspersoon is. Binnen de grote gemeenten, geven relatief meer organisaties aan dat de subsidie ten goede moet komen aan de inwoners van de gemeente.

De provincie stelt vergelijkbare eisen als gemeenten, al moeten aanvragers aan veel meer verschillende criteria binnen genoemde categorie voldoen. Hetzelfde geldt voor het Fonds voor Cultuurparticipatie. Beide

subsidiënten hechten wel meer waarde aan monitoring en evaluatie van de projecten die ze subsidiëren.

Overig

Uit de enquête zijn verder een aantal andere criteria naar voren gekomen. Eén van deze criteria is het vernieuwende karakter van een kunstuiting. Ook voor dit criterium geldt: hoe 'hoger' de overheidslaag, hoe vaker men eisen stelt aan het vernieuwende karakter van het project of de activiteit. Grotere gemeenten stellen ook vaker dergelijke eisen dan kleinere gemeenten.

Een andere voorwaarde die subsidiënten soms stellen is dat het project educatieve doelstellingen heeft. Ongeveer één vijfde van de stichtingen/verenigingen moeten hieraan voldoen als ze subsidie aanvragen bij de gemeente. Bij provincies moet bijna de helft van de instellingen aan dit criterium voldoen, bij het Fonds voor Cultuurparticipatie een ruime meerderheid, bij de private fondsen een derde.

Koepels

Koepels moeten aan zeer veel criteria op het gebied van publiek en samenleving voldoen. Alle subsidiënten stellen met regelmaat eisen aan de kwaliteit, er wordt standaard een artistiek plan verwacht en de verwachtingen ten aanzien van de organisatie en administratie lijken hoger te liggen. Op laatstgenoemd gebied stellen alle subsidiënten een groot aantal eisen. Bovendien wordt vaak verwacht dat koepels aan educatie doen. Samenwerking met andere disciplines is zelden een vereiste.

4.7.2 Informatie uit interviews

Uit de interviews blijkt dat door zowel gemeenten als door de private fondsen in mindere mate wordt beoordeeld op kwaliteit en organisatie/administratie. Het beeld dat gemeenten met name naar het publieksbereik van de te subsidiëren activiteit kijken, komt ook uit de interviews naar voren.

De gehanteerde criteria lijken niet voor alle aanvragers altijd even duidelijk. Vrijwel alle geïnterviewden geven aan dat vaak niet duidelijk is waarop de aanvraag precies wordt beoordeeld. Enkele geïnterviewden geven aan dat de manier van beoordelen door zowel gemeenten, provincies, als fondsen soms wel erg 'willekeurig' lijkt. De indruk van willekeur zou kunnen voortkomen uit het gebrek aan kennis over de gehanteerde criteria.

Opvallende punten

Uit de enquête blijkt dat grotere gemeenten, provincies en het Fonds voor Cultuurparticipatie vaak eisen stellen ten aanzien van het **vernieuwende en**

innovatieve karakter van projecten en activiteiten.

De geïnterviewden uit grote gemeenten en een aantal koepelorganisaties geven aan dat alle subsidiënten inderdaad selecteren op aanvragen met een vernieuwend en innovatief karakter. Eén van de geïnterviewden geeft aan dat 'je als aanvrager soms gedwongen wordt om met iets *geks* te komen als je nog subsidie wil ontvangen'.

Uit de enquête komt naar voren dat de **cultuurparticipatie** vergroot moet worden door de te subsidiëren stichting/vereniging. Dit vindt een aantal gesprekspartners moeilijk, omdat hun type activiteiten zich daar moeilijk voor lenen.

Met dank aan: Jurriaan Brobbel

Culturalis

5. Witte vlekken: niet subsidiabele activiteiten

5.1 INLEIDING

Zijn er door het hanteren van criteria financiële aspecten binnen de amateurkunst die niet subsidieabel zijn? Er zijn instellingen die graag voor bepaalde activiteiten of praktische zaken financiële steun zouden willen hebben. Het lukt soms niet deze steun te krijgen, omdat een subsidieaanvraag geweigerd wordt. Soms lukt het niet deze steun te krijgen, omdat er eenvoudig geen subsidiënt is die dergelijke activiteiten subsidieert. In dit hoofdstuk kijken we allereerst naar de criteria waarop aanvragen niet zijn gehonoreerd. Vervolgens zetten we op een rij welke activiteiten niet subsidieabel zijn. Tot slot besteden we aandacht aan informele groepen: de los-vaste verbanden van mensen die de amateurkunst beoefenen, zonder geformaliseerd te zijn tot rechtspersoon. De activiteiten van deze groepen lijken ook niet (altijd) subsidieabel.

5.2 GEWEIGERDE AANVRAGEN

Van de organisaties die geen subsidie ontvangen heeft 13% het afgelopen jaar wel een subsidieaanvraag gedaan maar deze is afgewezen. De instantie waarbij de meeste aanvragen zijn ingediend- en ook de meeste aanvragen zijn geweigerd- is de gemeente.

	%
Gemeente	96%
Provincie	4%
Fonds Cultuurparticipatie overgangsregeling	4%
Fonds Cultuurparticipatie meerjarige subsidie	4%
Private fondsen	21%
Anders	0%

TABEL 29 Instanties waarbij door organisaties subsidie is aangevraagd die is afgewezen

Er lijkt een verschil te zijn tussen de verschillende kunstdisciplines in de mate waarin aanvragen niet gehonoreerd worden. Aanvragen in de categorieën Dans en Muziek lijken iets minder vaak te worden afgewezen dan die van de andere disciplines. Met name aanvragen binnen het genre Schrijven worden vaker afgewezen.

	%
Dans	13%
Muziek	13%
Theater	22%
Beeldende kunst	21%
(Nieuwe) Media	20%
Schrijven	38%

TABEL 30 Percentage van de organisaties die geen subsidie hebben ontvangen die deze wel hebben aangevraagd

5.2.1 Reden tot afwijzen subsidieverzoek

Een kwart van de aanvragen werd afgewezen omdat het subsidieplafond was bereikt. Driekwart van de aanvragen werd afgewezen, omdat niet aan de criteria

werd voldaan om subsidie te kunnen ontvangen. De subsidiecriteria waar niet aan werd voldaan zijn (in volgorde van meest voorkomend, naar minst voorkomend):

- Aantal leden in gemeente woonachtig.
- Aantal gratis voorstellingen per jaar.
- Organisaties die hun activiteiten richten op verkondiging van levensovertuiging zoals geloof en politiek, worden niet gesubsidieerd.
- Niet voldoende cultureel.
- Doelstelling te commercieel.
- Voldeed niet aan de gewenste doelgroep.

Daarnaast werd een aantal aanvragen afgewezen, omdat deze eenvoudigweg te laat werden ingediend of omdat deze te summier waren.

Koepelorganisaties

Vier van de zestien koepelorganisaties die geen subsidie ontvangen hebben wel een subsidieverzoek gedaan dat is afgewezen. Bij driekwart werd het subsidieverzoek afgewezen, omdat niet aan de subsidiecriteria werd voldaan en bij de andere kwart omdat het subsidieplafond was bereikt.

5.3 GEEN SUBSIDIEMOGELIJKHEDEN

Van alle stichtingen/verenigingen heeft 33% activiteiten of onderdelen binnen de organisatie waarvoor zij subsidie zouden willen aanvragen, maar waarvoor dit niet mogelijk is. Dit aandeel ligt hoger in de organisaties die actief zijn in Beeldende Kunst, (Nieuwe) Media en Schrijven.

	%
Dans	36%
Muziek	32%
Theater	37%
Beeldende kunst	42%
(nieuwe) media	47%
Schrijven	69%

TABEL 31 Percentage van de organisaties die activiteiten heeft waarvoor het subsidie wil aanvragen, maar waarvoor dit niet mogelijk is

Het type activiteiten waarvoor men geen subsidie kan aanvragen loopt zeer uiteen. Hieronder volgt een overzicht van de activiteiten die door meerdere organisaties worden genoemd:

	N
Concerten/optredens/uitvoeringen	27
Algemene kosten exploitatie	21
Aanschaf/onderhoud instrumenten	17
Huur accommodatie/eigen huisvesting	16
Kosten licht en geluid	12
Leskosten/opleidingskosten	11
Kosten decor, rekwisieten, kostuums	10
Evenementen	10
Projecten voor jeugd (bv. Om ze te interesseren voor de vereniging)	7
Aanschaf uniformen	6
Deelname buitenlandse optredens	6
Aanschaf 'muziek'	5
Verbouwing/onderhoud oefenruimte, verenigingsgebouw	5
Kosten dirigent	4
Bijdrage aan concoursdeelname	4
Uitbrengen boek of cd	3
Kosten regisseur	3
Anders	18

TABEL 32 Type activiteiten heeft waarvoor het subsidie wil aanvragen, maar waarvoor dit niet mogelijk is

Als stichtingen/verenigingen gevraagd wordt aan te geven met welke reden subsidie voor dat specifieke doel niet verstrekt wordt, refereert men vaak naar de (on)mogelijkheden binnen de betreffende gemeente waar die organisatie zich bevindt. Het lijkt er dus op dat organisaties zich vaak richten op gemeenten om subsidie te verkrijgen en niet verder kijken naar andere mogelijke subsidiënten.

In de onderstaande paragrafen geven we voor de tien meest genoemde niet te subsidiëren activiteiten de redenen aan dat men geen subsidie kan aanvragen.

Concerten/optredens/uitvoeringen/evenementen

Voor concerten, optredens en uitvoeringen wordt volgens de respondenten geen subsidie verstrekt, omdat de betreffende gemeente hiervoor geen budget heeft. Een andere reden is dat de betreffende gemeente geen subsidie voor projecten of activiteiten verleent, maar er alleen een subsidie bestaat als een bijdrage in de exploitatie van de vereniging/stichting. We hebben in het hoofdstuk over subsidiecriteria gezien dat dit in verschillende gemeenten anders kan zijn. Soms geven gemeenten juist specifiek projectsubsidies.

Een andere belangrijke reden voor het niet subsidiëren van een concert, optreden of de uitvoering is het ontbreken van een vernieuwend karakter of er worden geen speciale doelgroepen mee bereikt.

Als er teveel mensen aan het orkest, koor of toneelvereniging een bijdrage leveren die niet uit de gemeente komen waar de stichting/vereniging gevestigd is, kan ook geen subsidie worden aangevraagd.

Algemene kosten exploitatie

De stichtingen/verenigingen, die aangegeven hebben geen subsidie voor algemene kosten of een bijdrage in de exploitatie te kunnen aanvragen, wonen net in een gemeente waar men juist activiteitsubsidies en projectsubsidies verleent. Men geeft hierbij ook vaak aan dat deze projecten dan ook een vernieuwend karakter moeten hebben of een speciale doelgroep

moeten bereiken. Daarnaast geeft een deel van de organisaties aan regionaal te opereren en daardoor niet in aanmerking te komen voor een subsidie van een gemeente.

Als we naar kunstdisciplines kijken dan hebben verenigingen die aan een specifieke vorm van dans doen (bijvoorbeeld twirling) het probleem dat sommige gemeentes deze activiteit niet als amateurkunst maar ook niet als sport erkennen, waardoor subsidie aanvragen moeilijk wordt.

Aanschaf/onderhoud van instrumenten

De stichtingen/verenigingen geven aan dat hun gemeente voor de aanschaf of het onderhoud van instrumenten geen subsidie verleent. Soms verwacht de gemeente dat dergelijke aankopen worden gedaan uit de vaste pot subsidie die men jaarlijks ontvangt.

Er bestaan wel mogelijkheden om subsidie aan te vragen bij private fondsen, maar deze mogelijkheden zijn vaak beperkt. Zo is het mogelijk bij het Prins Bernhard Cultuurfonds een aanvraag in te dienen, maar dit kan slechts één keer in de drie jaar.

Huur accommodatie/eigen huisvesting

Een subsidie voor de huur van accommodatie of eigen huisvesting wordt volgens de stichtingen/verenigingen hoofdzakelijk niet verstrekt omdat dit niet binnen de mogelijkheden van de subsidieverordening van hun gemeenten valt. Men weet ook niet waarom anders dan bij de gemeente terecht zou kunnen. Dit strookt wel met het beeld dat naar voren komt ten aanzien van de financieringsbasis van de verschillende subsidiënten: in paragraaf 3.4.1 wordt duidelijk dat eigenlijk alleen gemeenten wel eens bijdragen in de huisvestingskosten. Andere subsidiënten lijken dit vrijwel nooit te doen.

Kosten licht en geluid

Ook voor de kosten voor licht en geluid gaat de subsidiënt er vanuit dat die uit reguliere subsidies moet

kunnen worden betaald. Dikwijls is er geen mogelijkheid hiervoor een aparte subsidie aan te vragen.

Leskosten/opleidingskosten

Een subsidie voor leskosten/opleidingskosten is door diverse organisaties wel aangevraagd, maar afgewezen omdat men niet aan de subsidiecriteria voldeed. De criteria waaraan niet werd voldaan zijn divers en niet altijd duidelijk voor de organisatie die subsidie aanvroeg.

Kosten decor, rekwisieten, kostuums etc.

De stichtingen/verenigingen die aangeven hiervoor geen subsidie te kunnen ontvangen, hebben enkel geprobeerd bij hun gemeente geld aan te vragen. De gemeenten in kwestie subsidiëren dit echter niet. Men weet echter niet waar men hiervoor wel terecht kan.

Projecten voor jeugd

Een aantal gemeenten subsidiëren stichtingen/verenigingen niet specifiek voor projecten voor de jeugd, omdat men vindt dat deze activiteiten moeten worden bekostigd uit de algemene subsidie die wordt ontvangen. Er is geen mogelijkheid nog aparte subsidie te ontvangen voor projecten voor de jeugd. Ook wordt door de respondenten aangegeven dat de gemeente de subsidie om de jeugd te bereiken vaak al geeft aan muziekscholen of centra voor cultuureducatie.

Aanschaf uniformen

Voor de aanschaf van uniformen geldt ongeveer hetzelfde als voor de aanschaf/het onderhoud van muziekinstrumenten: de gemeente verleent hiervoor geen subsidie of er wordt wel een jaarlijkse subsidie ontvangen van de gemeenten waaruit de uniformen bekostigd zouden moeten worden.

Deelname buitenlandse optredens

De meest genoemde reden dat geen subsidie wordt verkregen voor deelname aan buitenlandse optredens is dat een gemeente wilt dat de activiteiten ten goede

komen aan de gemeente zelf. Een optreden in het buitenland vindt men dan ook niet subsidiabel.

5.3.1 Koepelorganisaties

Maar liefst zesenvierzig procent van alle koepelorganisaties heeft activiteiten waar ze subsidie voor zouden willen aanvragen, maar waarvoor dat niet mogelijk is. Het gaat dan hoofdzakelijk om de volgende vier activiteiten: organisatie van concoursen, scholing, bibliotheek en kosten voor het in stand houden van de organisatie. Er worden hoofdzakelijk drie redenen genoemd waarom er geen subsidie wordt verstrekt:

- Er wordt alleen projectsubsidie verstrekt.
- Hetgeen waarvoor subsidie is aangevraagd is niet vernieuwend genoeg.
- Er wordt geen geld aan religieuze doeleinden/organisaties verstrekt.

5.4 INFORMELE GROEPEN

We behandelen de informele groepen niet voor niets in dit hoofdstuk: er wordt vaak als criterium voor subsidie opgevoerd dat de aanvrager een rechtspersoon moet zijn. Het zal voor informele groepen dan ook vaak moeilijk, zo niet onmogelijk zijn subsidie te krijgen.

Waarom formaliseren deze groepen zich niet, zodat ze toch subsidie kunnen aanvragen?

De reden die wij in onze gesprekken gehoord hebben zijn de volgende:

- Het vastleggen van statuten kost geld en daarmee zijn de bestaande reserves op.
- Het leidt tot allerlei verplichtingen (jaarverslag, bestuurlijke verantwoordelijkheid).
- De focus ligt dan niet meer primair op de inhoud, maar op de regels van besturen.
- Men zit niet op subsidie te wachten.

10% van de respondenten uit de enquête die subsidie ontvangt van een gemeente, geeft echter aan dat het hebben van een rechtspersoon niet altijd nodig is om subsidie te ontvangen (paragraaf 4.2.1). Niet in alle gemeenten zal het voor informele groepen onmogelijk zijn toch een bijdrage van de gemeente te ontvangen. De informatie over informele groepen is verder te beperkt om hier nader uitspraken over te doen.

5.5 VERGELIJKING FEITEN EN MENINGEN

5.5.1 Resultaten enquêtes op hoofdlijn

Afgewezen aanvragen

Betrekkelijk weinig aanvragen die worden ingediend door stichtingen/verenigingen worden afgewezen. Slechts 13% van de ingediende aanvragen wordt niet gehonoreerd. Aanvragen binnen de kunstdiscipline Schrijven lijken vaker te worden afgewezen dan die van andere disciplines.

Een belangrijke reden dat aanvragen werden afgewezen is dat er een te beperkt aantal leden in de gemeente woont waar de aanvraag wordt ingediend. Daarnaast is reden tot afwijzing dat de stichting/vereniging te weinig gratis toegankelijke voorstellingen per jaar geeft of dat de aard van de activiteiten van de stichting/vereniging religieus of politiek van aard is. Daarnaast werden aanvragen soms afgewezen, omdat deze van onvoldoende cultureel niveau waren, juist te commercieel of niet de gewenste doelgroepen bereikte.

Geen subsidiemogelijkheden

Maar liefst een derde van alle respondenten geeft aan activiteiten of onderdelen van de organisatie te weten waarvoor men subsidie zou willen aanvragen, maar waarvoor geen subsidiemogelijkheden zijn. Vier hoofdlijnen springen er uit als het aankomt op niet-subsidiabele activiteiten, 'witte vlekken':

1. Wanneer een stichting/vereniging aangeeft dat concerten, uitvoeringen, projecten en evenementen niet worden gesubsidieerd, is het vaak zo dat dit te maken heeft met het feit dat de subsidiënt verwacht dat deze activiteiten een vernieuwend karakter hebben. Als dit niet het geval is, zijn deze zaken niet subsidiabel. Dit is ook één van de belangrijkste redenen die koepels noemen als reden dat ze geen subsidie ontvangen.
2. De activiteiten vinden niet plaats binnen de gemeente waar een aanvraag wordt ingediend, of – zoals we boven al constateerden – te weinig leden van de vereniging wonen in de betreffende gemeente. Organisaties die regionaal of landelijk opereren lijken dan ook tussen de wal en het schip te vallen. De provincie financiert wel regionale projecten (paragraaf 3.3.1.), maar financiert weer niet zeer frequent. Stichtingen/verenigingen met een regionaal karakter die subsidie nodig hebben voor een bijdrage in de algemene kosten voor de organisatie, kunnen heel zelden terecht bij gemeenten; provincie en Rijk verlenen juist vaak alleen subsidie voor projecten en (incidentele) activiteiten.
3. Er is vaak geen subsidie voor infrastructuur: huisvesting, oefenruimtes, kosten voor licht en geluid, maar ook decorbouw en onderhoud van instrumenten et cetera: het zijn allemaal punten waarop de respondenten aangeven geen of moeilijk subsidie te kunnen ontvangen. Een subsidie voor de huur van accommodatie of eigen huisvesting, wordt volgens de stichtingen/verenigingen hoofdzakelijk niet verstrekt, omdat dit eenvoudigweg niet binnen de mogelijkheden van de subsidieverordening van hun gemeenten valt. Dat men voor dergelijke subsidies alleen naar gemeenten kijkt, strookt wel met de resultaten in paragraaf 3.4.1 ten aanzien van de financieringsbasis van de verschillende subsidiënten: hier wordt

duidelijk dat eigenlijk alleen gemeenten af en toe bijdragen in de huisvestingskosten. Andere subsidiënten lijken dit vrijwel nooit te doen.

4. Stichtingen/verenigingen met activiteiten die niet in het hokje van één kunstdiscipline vallen, geven aan geen subsidie te krijgen voor hun interdisciplinaire activiteiten.

Opvallend is dat de organisaties die hebben aangegeven geen subsidie te kunnen ontvangen, vaak alleen naar de mogelijkheden binnen hun eigen gemeente hebben gekeken. Niet alle stichtingen/verenigingen slagen er in de weg te vinden naar andere subsidiemogelijkheden.

5.5.2 Informatie uit interviews

Ook uit de interviews komt naar voren dat bepaalde interdisciplinaire activiteiten tussen wal en schip vallen. Uit de enquête kwam twirling al naar voren als niet subsidiabele activiteit, omdat het tussen cultuur en sport invalt. Uit de gesprekken bleek dat ook bijvoorbeeld het jeugdcircus kampt met een vergelijkbaar probleem: aanvragen worden regelmatig afgewezen, omdat acrobatiek niet als kunst wordt gezien. Maar ook binnen de kunstdisciplines zelf is het soms moeilijk binnen subsidiekaders te vallen: zo vielen bijvoorbeeld de activiteiten van een gesprekspartner op het gebied van oude muziek buiten de boot, omdat men zowel met instrumenten werkte als met een koor.

Het is voor informele groepen meestal onmogelijk om subsidie aan te vragen aangezien men vrijwel zonder uitzondering een rechtspersoon moet zijn om subsidie aan te vragen. Toch is het heel soms mogelijk voor informele groepen een subsidie bij de gemeente aan te vragen, aangezien ze de eis dat de aanvrager een rechtspersoon moet zijn, niet hanteren. Ook is uit de gesprekken gebleken dat men soms van een lokaal privaat fonds geld kan krijgen.

Dat de subsidiemogelijkheden lokaal en per subsidieënt verschillen wordt duidelijk uit het overzicht van de activiteiten die in de enquête het meest genoemd worden als niet subsidiabel: verschillende geïnterviewden geven aan dat projecten gericht op jeugd juist goed subsidiabel zijn en er juist voor hun activiteiten voor volwassenen geen geld beschikbaar is. Uit de enquête bleek precies het tegenovergestelde: activiteiten voor de jeugd blijken voor een aantal respondenten niet- subsidiabel.

De geïnterviewden geven verder aan dat het heel lastig is om subsidie te krijgen voor activiteiten gericht op het waarborgen van de kwaliteit en professionalisering. Hierbij kan bijvoorbeeld gedacht worden aan educatie/opleiding voor dirigenten. Dit strookt met de resultaten van de enquête dat er weinig mogelijkheden zijn voor de financiering van opleiding en leskosten.

Wat niet zo concreet uit de enquête is gekomen, maar wel relevant lijkt is de constatering van een aantal geïnterviewden dat het lastig is om voor dezelfde activiteit (bijvoorbeeld een festival dat ieder jaar wordt georganiseerd) subsidie aan te vragen. Men geeft aan dat het met name bij een aantal private fondsen en gemeenten niet mogelijk is om vaker dan twee keer projectsubsidie aan te vragen voor dezelfde activiteit.

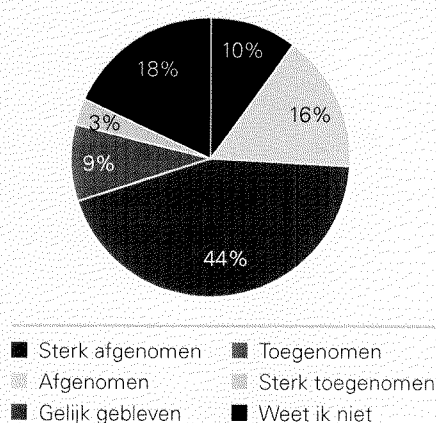
Een van de conclusies van hoofdstuk vier over de verschillende criteria is dat grotere gemeenten, provincies en het Fonds voor Cultuurparticipatie vaak eisen stellen ten aanzien van het vernieuwende en innovatieve karakter van projecten en activiteiten. De geïnterviewden uit grote gemeenten en een aantal koepelorganisaties geven aan dat alle subsidiënten inderdaad selecteren op aanvragen met een vernieuwend en innovatief karakter. De resultaten uit de enquête waar gevraagd wordt naar 'witte vlekken' sluiten hierbij aan: stichtingen/verenigingen met niet- vernieuwend, traditioneler aanbod geven vaak aan voor hun activiteiten geen subsidie te kunnen krijgen.

6. Effecten huidig subsidiestelsel

6.1 INLEIDING

Welke initiatieven, projecten en taken uit het verleden zijn niet realiseerbaar als effect van de huidige subsidiemogelijkheden binnen de amateurkunst? Zijn subsidiestromen afgenomen of toegenomen? En wat zijn de effecten op de mogelijke activiteiten van amateurkunst stichtingen/verenigingen en koepelorganisaties? We hebben gevraagd naar de veranderingen tussen nu en drie jaar geleden.

Bijna de helft van de organisaties geeft aan dat de subsidie die wordt ontvangen ten opzichte van drie jaar geleden gelijk is gebleven. Bij een kwart van de organisaties is het (sterk) afgenomen en bij iets meer dan 10% (sterk) toegenomen. Een vijfde weet niet of het subsidiebedrag is toegenomen of afgenomen. Met name binnen de kunstdisciplines Muziek en Schrijven is subsidie afgenomen.

FIGUUR 11 Subsidieontwikkeling ten opzichte van drie jaar geleden

6.2 HOGERE SUBSIDIE

6.2.1 Verenigingen met hogere subsidie

Twaalf procent van de organisatie geeft aan een hogere subsidie te hebben ontvangen. Dit aandeel ligt hoger binnen de kunstdisciplines Dans, Theater en Schrijven.

	N	%
Dans	57	21%
Muziek	404	11%
Theater	100	20%
Beeldende kunst	30	13%
(Nieuwe) Media	15	13%
Schrijven	16	19%

TABEL 33 Percentage van de organisaties dat aan betreffende kunstdiscipline doet en aangeeft dat het subsidiebedrag ten opzichte van drie jaar geleden (sterk) is toegenomen

De subsidie die de stichting/vereniging ontvangt is bij iets minder dan de helft van de organisaties toegenomen omdat er een nieuwe project is gestart waarvoor subsidie wordt ontvangen of omdat de organisatie pas de afgelopen drie jaar is opgericht. Daarnaast geeft 10% aan dat de totale pot subsidie groter is geworden, waardoor hun organisatie ook meer ontvangt; 12% krijgt meer omdat de subsidie is geïndexeerd. Interessant is dat 5% van de stichtingen/verenigingen waarbij de subsidie is toegenomen er in geslaagd is een nieuwe subsidieverstrekker te vinden.

6.2.2 Effect hogere subsidie

Van de stichtingen/verenigingen die meer subsidie ontvangen ten opzichte van drie jaar geleden geeft 46% aan dat er nu ook activiteiten kunnen worden uitgevoerd die voor de toename van de subsidie niet

mogelijk waren. De activiteiten die door de extra subsidie kunnen worden uitgevoerd zijn:

	N
Aanschaf instrumenten	4
Theaterproductie	4
Meer/grotere concerten/uitvoeringen	4
Aanschaf nieuwe kostuums	3
Begeleiding door instrumentalisten	2
Professionele kracht inhuren	2
Laten schrijven van muziekarrangementen	2
Organisatie evenementen	2
Aanschaf geluidsinstallatie/audiovisuele middelen	2
Organiseren fotowedstrijd	1
Workshop kwaliteitsbevordering	1
Organisatie workshops	1
Aanschaf bladmuziek	1

TABEL 34 Activiteiten die plaats kunnen vinden door toename van de subsidie

6.3 LAGERE SUBSIDIE

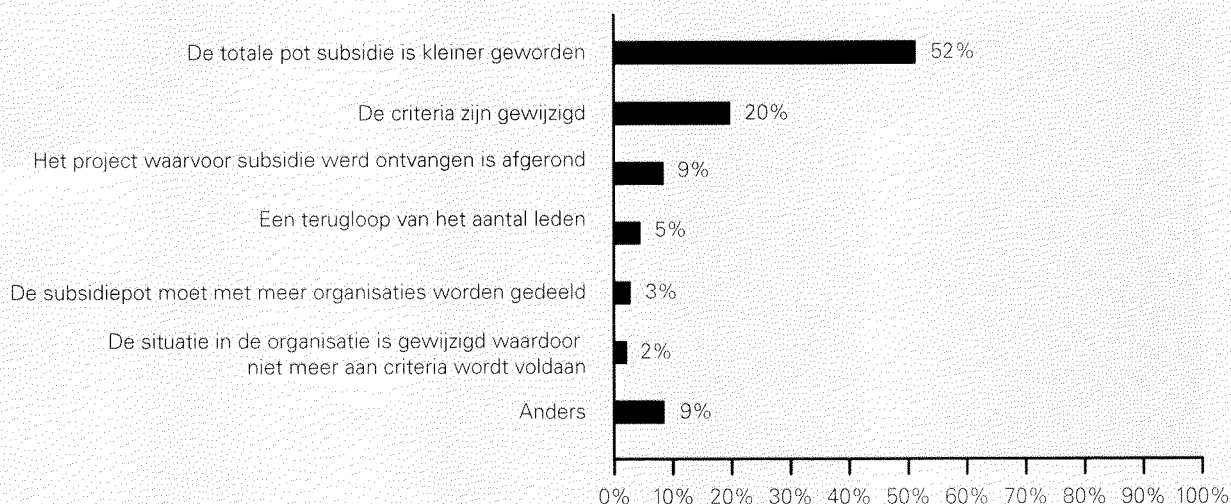
6.3.1 Verenigingen met lagere subsidie

Iets meer dan een kwart, 26%, van de stichtingen/verenigingen geeft aan minder subsidie te ontvangen dan drie jaar geleden. Met name in de kunstdisciplines Muziek en Schrijven is het aandeel organisaties dat aangeeft dat de subsidie is afgenomen groot.

	N	%
Dans	57	18%
Muziek	404	26%
Theater	100	14%
Beeldende kunst	30	17%
(nieuwe) media	15	13%
Schrijven	16	31%

TABEL 35 Percentage van de organisaties dat aan betreffende kunstdiscipline doet en aangeeft dat het subsidiebedrag ten opzichte van drie jaar geleden (sterk) is afgenomen

De meest genoemde reden dat de subsidie is afgenomen ten opzichte van drie jaar geleden is dat de pot met subsidie kleiner is geworden. Daarnaast wordt aangegeven dat de subsidiepot met meer mensen moet worden gedeeld. Een andere reden die vaak genoemd wordt is dat de subsidiecriteria gewijzigd zijn. Door deze wijziging kunnen de organisaties niet altijd meer aan de benodigde criteria voldoen of wordt een andere verdeelsleutel gebruikt waardoor de subsidie is afgenomen. De organisaties die dit argument noemen komen bijna allemaal uit verschillende gemeenten. Het is geen uniek verschijnsel.

FIGUUR 12 Redenen waarom de subsidie is afgenomen ten opzichte van drie jaar geleden

6.3.2 Effect lagere subsidie

Een derde van de organisaties geeft aan dat er activiteiten zijn die door het afnemen van de subsidie niet meer kunnen worden uitgevoerd. De afname gaat ten koste van concerten/optredens en ook kan er minder gemakkelijk een orkest, pianist of ensemble worden ingehuurd voor concerten en repetities. Hieronder zijn de activiteiten weergegeven waarvan men aangeeft dat deze niet meer kunnen worden uitgevoerd door de afname van de subsidie.

	N
Concerten/optredens	9
Inhuur orkest/pianist/ensemble bij concerten/repetities	7
Aanschaf instrumenten	5
Opleiding/studie	4
Opheffing van de organisatie	3
Organisatie evenement	2
Inhuur professionele begeleiding	2
Vervanging uniformen	2
Repetitie	1
Anders	5

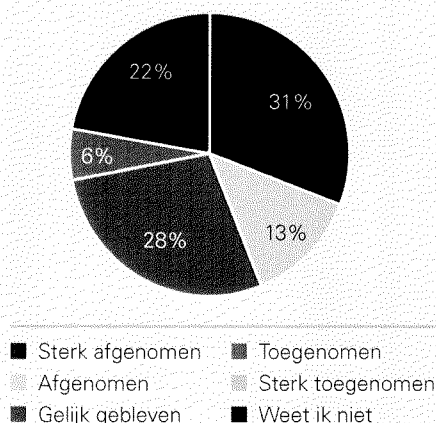
TABEL 36 Activiteiten die niet meer plaats kunnen vinden door toename van de subsidie

6.4 VERANDERINGEN BIJ KOEPELORGANISATIES

Van de koepelorganisaties die de enquête hebben ingevuld, ontvangt de helft subsidie. Vier op de tien koepelorganisaties die subsidie ontvangen geeft aan dat de subsidie (sterk) is afgenomen. De subsidie is bij de helft van de koepelorganisaties afgenomen, omdat de criteria voor het verkrijgen van subsidie zijn gewijzigd en men niet meer aan deze criteria kon voldoen. Er zijn ook andere redenen voor een afname van de subsidie: 14% van de groep koepelorganisaties die minder subsidie ontvangt dan drie jaar geleden, geeft aan dat de totale subsidiepot kleiner is geworden waardoor er eenvoudigweg minder overbleef. Nog eens 14% geeft aan dat de subsidieverstrekker is overgegaan in een andere organisatie, waardoor geen subsidie meer wordt verkregen. Dan is er nog 7% die gewoon geen subsidie meer heeft aangevraagd en bij 7% is onbekend waarom minder subsidie wordt verkregen.

Een toename van de subsidie is er bij twee koepelorganisaties. Bij één organisatie is er sprake van een toename omdat er een nieuw project is gestart waarvoor subsidie wordt ontvangen en één organisatie

geeft aan dat de criteria zijn gewijzigd waardoor aan de subsidiecriteria werd voldaan.

FIGUUR.13 Subsidieontwikkeling voor koepelorganisaties ten opzichte van drie jaar geleden

Effecten van de afname subsidie

Bijna alle koepelorganisaties waarvan de subsidie is afgenomen geeft aan dat zij door het afnemen van de subsidie activiteiten niet meer kunnen uitvoeren. Twee koepelorganisaties geven aan dat zij door het wegvallen van de overheidsbijdragen in hun bestaan worden bedreigd. Daarnaast zijn zaken als bijscholing en de organisatie van festivals/concoursen voor een aantal koepelorganisaties niet meer mogelijk.

6.5 VERGELIJKING FEITEN EN MENINGEN

6.5.1 Resultaten uit de enquête op hoofdlijn

Bijna de helft van de organisaties geeft aan dat de subsidie die wordt ontvangen ten opzichte van drie jaar geleden gelijk is gebleven. Voor ruim een derde van de instellingen is er de afgelopen drie jaar echter één en ander veranderd met betrekking tot de subsidie.

Bij de stichtingen/verenigingen waar de subsidie is toegenomen is dit het gevolg van een nieuwe projectsubsidie, indexering of een toename van de totale subsidiepot. Een aantal stichtingen/verenigingen zijn er in geslaagd nieuwe subsidiënten te vinden. Door

de toename in de subsidie kan bijna de helft van de subsidiënten activiteiten uitvoeren die voorheen niet mogelijk waren.

Bij 25% van de stichtingen/verenigingen is de subsidie echter afgenomen. Met name binnen de kunstdisciplines Muziek en Schrijven is de subsidie afgenomen. De meest genoemde reden dat de subsidie is afgenomen ten opzichte van drie jaar geleden is dat de pot met subsidie kleiner is geworden (52% van de gevallen). Een andere reden die vaak genoemd wordt is dat de subsidiecriteria gewijzigd zijn.

Door deze wijziging kunnen de organisaties niet altijd meer aan de benodigde criteria voldoen of wordt een andere verdeelsleutel gebruikt waardoor de subsidie is afgenomen. De organisaties die dit argument noemen komen bijna allemaal uit verschillende gemeenten uit het hele land. Een derde van de stichtingen/verenigingen die minder subsidie ontvangen, geven aan bepaalde activiteiten niet meer uit te kunnen voeren.

Ruim vier op de tien koepelorganisaties die subsidie ontvangen geven aan dat de subsidie (sterk) is afgenomen. De subsidie is bij de helft van deze groep afgenomen, omdat de criteria voor het verkrijgen van subsidie zijn gewijzigd en men niet meer aan deze criteria kon voldoen. Er zijn ook andere redenen voor een afname van de subsidie: 14% van deze groep koepelorganisaties geeft aan dat de totale subsidiepot kleiner is geworden waardoor er eenvoudigweg minder overbleef. Nog eens 14% geeft aan dat de subsidieverstrekker is overgegaan in een andere organisatie, waardoor geen subsidie meer wordt verkregen. Voor bijna al deze koepels betekent dit dat ze bepaalde activiteiten die ze voorheen wel konden uitvoeren, nu niet meer kunnen uitvoeren. Twee koepelorganisaties geven zelfs aan dat hun voortbestaan wordt bedreigd.

6.5.2 Informatie uit de interviews

Uit de interviews komt een gemêleerd beeld naar voren ten aanzien van de effecten van het subsidie-

stelsel: een deel van de geïnterviewden geeft aan dat er minder subsidie ontvangen wordt. Men vermoedt echter dat dit het gevolg is van algemene bezuinigingen en niet direct het gevolg is van de gewijzigde subsidiesystematiek. Een deel van geïnterviewde instellingen ervaart over het algemeen weinig verschil met drie jaar geleden. Deze instellingen hebben weinig te maken met het Fonds voor Cultuurparticipatie en richten zich bij het aanvragen van subsidie met name tot gemeenten en de private fondsen.

De enkele geïnterviewde die wel te maken heeft gehad met de structuurwijziging op rijksniveau, ervaart echter een groot verschil. De desbetreffende stichting kreeg voor de invoering van de nieuwe subsidiesystematiek een structurele subsidie deze is met de veranderingen weggevallen. Het Fonds Cultuurparticipatie zet de subsidiering van de desbetreffende activiteiten niet voort.

Met dank aan Martin Rudolph

Leden van het jazz-, blues- en latinkoor Zwingin